

เขตการใช้ที่ดิน

ตำบลลำพญากลาง

อำเภอเมืองหลัก

จังหวัดสระบุรี

เอกสารวิชาการเลขที่10(1107)/03/55

กันยายน 2555

สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 1 ปทุมธานี

กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

สารบัญ

	หน้า
สารบัญ	I
สารบัญตาราง	III
สารบัญรูป	VI
บทที่ 1 บทนำ	1-1
1.1 หลักการและเหตุผล	1-1
1.2 วัตถุประสงค์	1-1
1.3 สถานที่ ระยะเวลา และผู้ดำเนินการ	1-1
1.4 ขั้นตอนการดำเนินการ	1-2
1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	1-2
บทที่ 2 สภาพทั่วไปของพื้นที่	2-1
2.1 ที่ตั้งและอาณาเขต	2-1
2.2 สภาพภูมิประเทศ	2-1
2.3 สภาพภูมิอากาศ	2-4
2.4 สภาพสังคมและการรวมกลุ่มเกษตรกร	2-7
2.5 สภาพเศรษฐกิจ	2-7
บทที่ 3 สถานภาพทรัพยากร	3-1
3.1 ทรัพยากรที่ดิน และการใช้ที่ดิน	3-1
3.2 ทรัพยากรน้ำ	3-12
3.3 ทรัพยากรป่าไม้	3-12
3.4 สภาพการใช้ที่ดิน	3-12
บทที่ 4 การประเมินคุณภาพที่ดิน	4-1
4.1 ประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดิน	4-1
4.2 คุณภาพที่ดินที่นำมาประเมิน	4-2
4.3 การจำแนกชั้นความเหมาะสมของดิน	4-3
บทที่ 5 ศักยภาพของพื้นที่ ปัญหา ความต้องการและทัศนคติของเกษตรกร	5-1
5.1 ทัศนคติของเกษตรกรด้านการใช้และพัฒนาที่ดิน	5-1
5.2 ปัญหาและความต้องการของเกษตรกร	5-7

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
5.3 ศักยภาพของพื้นที่	5-9
บทที่ 6 เขตการใช้ที่ดิน	6-1
6.1 การกำหนดเขตการใช้ที่ดิน	6-1
6.2 แผนการพัฒนาที่ดินเพื่อเพิ่มศักยภาพการผลิตด้านการเกษตร	6-8
6.3 ข้อเสนอแนะการนำแผนการใช้ที่ดินไปสู่การจัดทำแผนปฏิบัติการพัฒนา ที่ดิน	6-8
บรรณานุกรม	

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 2-1 สถิติข้อมูลภูมิอากาศ จังหวัดสระบุรี (สถานีอุตุนิยมวิทยาสระบุรี)	2-6
ตารางที่ 3-1 สมบัติทางกายภาพและเคมีของดิน ตำบลลำพญากลาง อำเภอมวกเหล็ก จังหวัดสระบุรี	3-9
ตารางที่ 3-2 สภาพการใช้ที่ดินตามประเภทต่างๆในปัจจุบันของ ตำบลลำพญากลาง อำเภอมวกเหล็ก จังหวัดสระบุรี	3-13
ตารางที่ 4-1 ประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดิน ตำบลลำพญากลาง อำเภอมวกเหล็ก จังหวัดสระบุรี	4-1
ตารางที่ 4-2 ชั้นความเหมาะสมของที่ดิน ตำบลลำพญากลาง อำเภอมวกเหล็ก จังหวัดสระบุรี	4-4
ตารางที่ 4-3 ชั้นความเหมาะสมสูง (S1) ของที่ดินแต่ละประเภทการใช้ที่ดิน ตำบลลำพญากลาง อำเภอมวกเหล็ก จังหวัดสระบุรี	4-5
ตารางที่ 4-4 ชั้นความเหมาะสมปานกลาง (S2) ของที่ดินแต่ละประเภทการใช้ที่ดิน ตำบลลำพญากลาง อำเภอมวกเหล็ก จังหวัดสระบุรี	4-6
ตารางที่ 4-5 ชั้นความเหมาะสมเล็กน้อย (S3) ของที่ดินแต่ละประเภทการใช้ที่ดิน ตำบลลำพญากลาง อำเภอมวกเหล็ก จังหวัดสระบุรี	4-6
ตารางที่ 5-1 ทศนคติของเกษตรกรด้านการใช้และการพัฒนาที่ดิน ตำบลลำพญากลาง อำเภอมวกเหล็ก จังหวัดสระบุรี	5-2
ตารางที่ 6-1 เขตการใช้ที่ดิน ตำบลลำพญากลาง อำเภอมวกเหล็ก จังหวัดสระบุรี	6-7

สารบัญรูป

	หน้า
รูปที่ 2-1 แผนที่ขอบเขตการปกครอง ตำบลลำพญากลาง อำเภอมวกเหล็ก จังหวัดสระบุรี	2-3
รูปที่ 2-2 สมุดขงน้ำเพื่อการเกษตร จังหวัดสระบุรี (สถานีอุตุนิยมวิทยาสระบุรี)	2-6
รูปที่ 3-1 แผนที่สถานภาพทรัพยากรที่ดิน/หน่วยที่ดินตำบลลำพญากลาง อำเภอมวกเหล็ก จังหวัดสระบุรี	3-8
รูปที่ 3-2 สัดส่วนการใช้ประโยชน์ที่ดินตำบลลำพญากลาง อำเภอมวกเหล็ก จังหวัดสระบุรี	3-13
รูปที่ 3-3 แผนที่สภาพการใช้ที่ดิน ตำบลลำพญากลาง อำเภอมวกเหล็ก จังหวัดสระบุรี	3-15
รูปที่ 5-1 ปัญหาในการประกอบอาชีพการเกษตร	5-8
รูปที่ 5-2 ปัญหาด้านการครองชีพและด้านอื่นๆ	5-8
รูปที่ 5-3 ความต้องการความช่วยเหลือและส่งเสริมจากทางราชการ	5-9
รูปที่ 6-1 แผนที่เขตการใช้ที่ดิน ตำบลลำพญากลาง อำเภอมวกเหล็ก จังหวัดสระบุรี	6-9

บทที่ 1

บทนำ

1.1 หลักการและเหตุผล

ในอดีตที่ผ่านมาประเทศไทยได้นำทรัพยากรธรรมชาติไปใช้ในการพัฒนาประเทศ โดยขาดการจัดการอย่างมีระบบเป็นผลให้ทรัพยากรธรรมชาติเกิดความเสื่อมโทรมอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะทรัพยากรดิน ซึ่งเป็นปัจจัยพื้นฐานของการพัฒนาทั้งทางด้านเกษตรกรรม อุตสาหกรรม และกิจการบริการอื่นๆ การใช้ทรัพยากรธรรมชาติไปอย่างฟุ่มเฟือย โดยขาดการบริหารจัดการอย่างเหมาะสมเป็นเหตุให้มีการบุกรุกพื้นที่ป่าไม้ ซึ่งเป็นการทำลายแหล่งต้นน้ำลำธารโดยตรงจนก่อให้เกิดความไม่สมดุลตามธรรมชาติ ซึ่งส่งผลให้เกิดภาวะน้ำท่วม ภัยแล้งหรือแผ่นดินถล่มและยังส่งผลให้เกิดปัญหาการแย่งชิงทรัพยากรธรรมชาติ ทั้งทรัพยากรดินและทรัพยากรน้ำอย่างรุนแรง อันก่อให้เกิดผลเสียต่อความเป็นอยู่ของประชากรและระบบเศรษฐกิจของประเทศ

ดังนั้นกรมพัฒนาที่ดิน โดยสำนักนโยบายและแผนการใช้ที่ดินจึงได้จัดทำเขตการใช้ที่ดินระดับตำบลโดยพิจารณาจากข้อมูลสภาพพื้นที่ ความต้องการของชุมชน แนวนโยบายด้านการเกษตรของรัฐบาลและท้องถิ่นในระดับต่างๆ นำมาวิเคราะห์กำหนดเขตการใช้ที่ดินระดับตำบล แล้วนำเสนอผลรายงานประกอบแผนที่ขนาดมาตราส่วน 1 : 25,000 พร้อมข้อเสนอแนะด้านการจัดการที่ดิน

1.2 วัตถุประสงค์

1.2.1 กำหนดเขตการใช้ที่ดินทางการเกษตร พร้อมทั้งจัดทำแผนที่และรายงานเพื่อเสนอแนะแนวทางการใช้ที่ดิน เพื่อเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรควบคู่ไปกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมในตำบล

1.2.2 เพื่อใช้เป็นแนวทางในการจัดทำแผนปฏิบัติการพัฒนาการเกษตรระดับตำบล

1.3 สถานที่ ระยะเวลา และผู้ดำเนินงาน

1.3.1 สถานที่ดำเนินงาน พื้นที่ตำบลลำพญากลาง อำเภอมวกเหล็ก จังหวัดสระบุรี

1.3.2 ระยะเวลาดำเนินงาน ระหว่างวันที่ 1 ตุลาคม 2554 – 30 กันยายน 2555

1.3.3 ผู้ดำเนินงาน กลุ่มวางแผนการใช้ที่ดิน สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 1

1.4 ขั้นตอนการดำเนินงาน

1.4.1 ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลด้านกายภาพ จากฐานข้อมูลแผนที่ขนาดมาตราส่วน 1 : 25,000 อาทิ ข้อมูลดินและสภาพการใช้ที่ดิน พร้อมทั้งข้อมูล ด้านป่าไม้ตามกฎหมาย ชลประทาน ปฏิกูลที่ดินและ ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำเป็นต้น ตลอดจนวิเคราะห์ข้อมูลด้านเศรษฐกิจและสังคม รวมทั้งการประเมินความเหมาะสมของที่ดินด้านการเกษตร

1.4.2 ศึกษาวิเคราะห์ด้านนโยบายการใช้ที่ดินทั้งในระดับชาติ ระดับกระทรวง ระดับจังหวัด และระดับท้องถิ่น

1.4.3 นำเสนอขั้นตอนการดำเนินงานและรูปแบบของการกำหนดเขตการใช้ที่ดินระดับตำบลให้กับส่วนราชการในพื้นที่ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น รวมถึงเกษตรกรและหมอดินอาสาในพื้นที่พร้อมรับฟังข้อเสนอแนะ เพื่อการปรับปรุงข้อมูลให้มีความสมบูรณ์

1.4.4 สํารวจทัศนคติ ปัญหาและความต้องการของเกษตรกรในพื้นที่ เพื่อนำมาวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และข้อจำกัดในการพัฒนาด้านเกษตรกรรม โดยนำมาประมวลผลร่วมกับข้อมูลในข้อ 1.4.1

1.4.5 กำหนดเขตการใช้ที่ดินระดับตำบล พร้อมข้อเสนอแนะด้านการจัดการทรัพยากรในพื้นที่

1.4.6 จัดทำรายงานเขตการใช้ที่ดินระดับตำบล พร้อมข้อเสนอแนะ ประกอบกับแผนที่ขนาดมาตราส่วน 1 : 25,000

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.5.1 เป็นแนวทางในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติระดับตำบลอย่างมีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับความต้องการของชุมชน โดยคำนึงถึงแนวนโยบายของรัฐในระดับต่างๆ

1.5.2 เขตการใช้ที่ดินระดับตำบล สามารถใช้เป็นฐานข้อมูลในการพิจารณากำหนดเป้าหมายการพัฒนาด้านเกษตรกรรมระดับตำบล เพื่อเพิ่มผลผลิต และการใช้ทรัพยากรที่ดินอย่างยั่งยืน

บทที่ 2

สภาพทั่วไปของพื้นที่

2.1 ที่ตั้งและอาณาเขต

ที่ตั้ง

ตำบลลำพญากลาง ตั้งอยู่ทางทิศเหนือของอำเภอมวกเหล็ก จังหวัดสระบุรี (รูปที่ 2-1)

อาณาเขต

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ ตำบลลำสมพุง อำเภอมวกเหล็ก จังหวัดสระบุรี
ทิศใต้	ติดต่อกับ ตำบลจันทึก อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ ตำบลหนองหญ้าขาว อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ ตำบลซับสนุ่น, ตำบลหนองย่างเสือ อำเภอมวกเหล็ก จังหวัดสระบุรี

ตำบลลำพญากลาง มีพื้นที่ทั้งหมดประมาณ 128,201 ไร่ หรือประมาณ 205.12 ตารางกิโลเมตร แบ่งเขตการปกครองออกเป็น 18 หมู่บ้านดังนี้

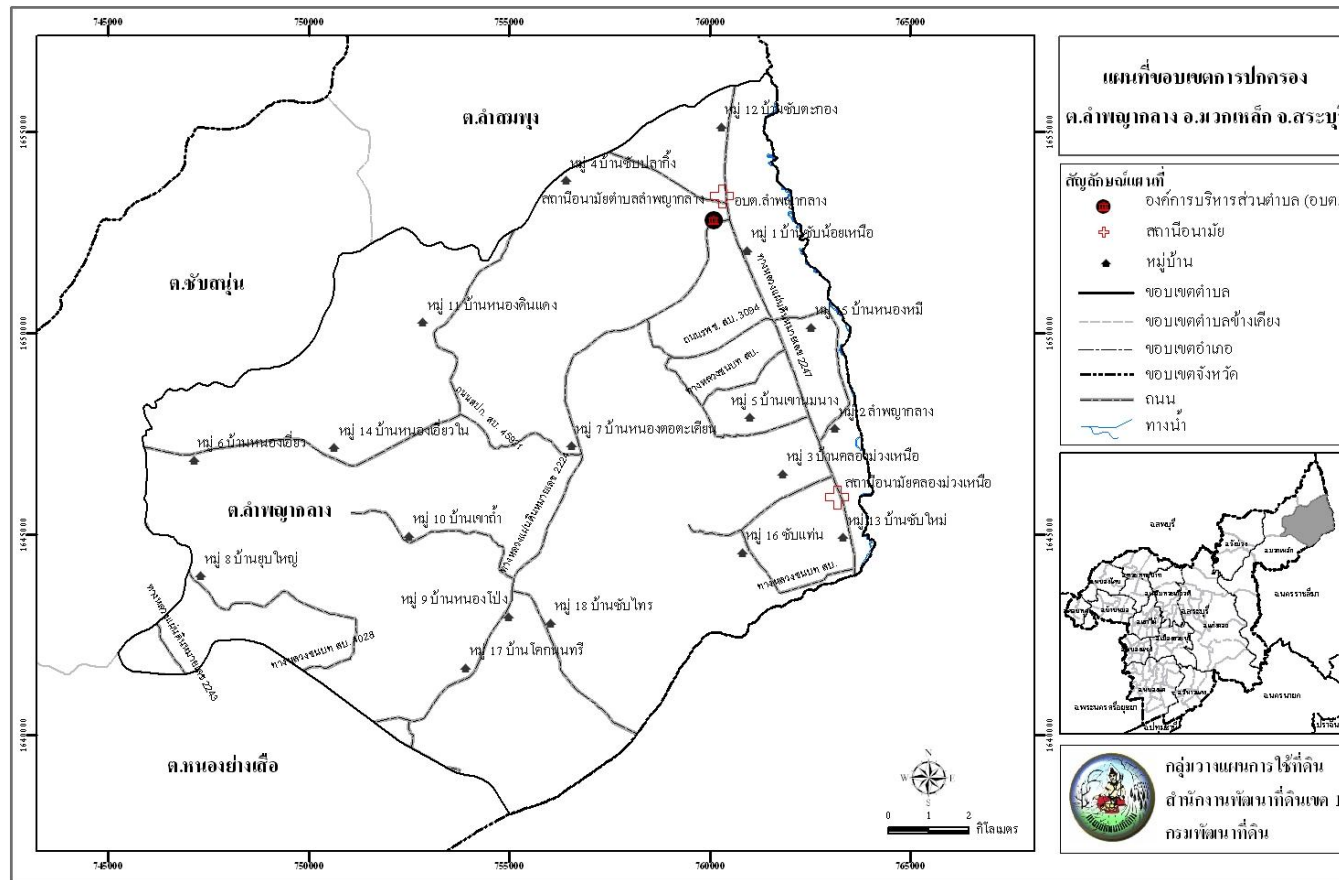
หมู่ที่ 1 ชัยน้อยเหนือ	หมู่ที่ 10 เขาค้อ
หมู่ที่ 2 ลำพญากลาง	หมู่ที่ 11 หนองดินแดง
หมู่ที่ 3 คลองม่วงเหนือ	หมู่ที่ 12 ชัยตะกอง
หมู่ที่ 4 ชัยปลากั้ง	หมู่ที่ 13 ชัยใหม่
หมู่ที่ 5 เขานมนาง	หมู่ที่ 14 หนองเอียวโน
หมู่ที่ 6 หนองเอียว	หมู่ที่ 15 หนองหมีหมู่ที่
หมู่ที่ 7 หนองตอตะเคียน	หมู่ที่ 16 ชัยแท่น
หมู่ที่ 8 ยุบใหญ่	หมู่ที่ 17 โกลนนทรี
หมู่ที่ 9 หนองโป่ง	หมู่ที่ 18 ชัยไพร

2.2 สภาพภูมิประเทศ

ลักษณะภูมิประเทศโดยทั่วไปเป็นที่ราบสูงและมีภูเขาล้อมรอบ ทางตอนบนของพื้นที่มีภูเขาชัยตะกอง ความสูง 666 เมตร ทางตะวันออกมีภูเขาเขานมนาง ความสูง 625 เมตร ทางทิศใต้มีภูเขาขวาง ความสูง 602 เมตร มีภูมิอากาศร้อนจัดและหนาวจัดค่อนข้างแห้งแล้งในบางฤดู เช่น ฤดู

ฝนมักเกิดน้ำป่าไหลหลาก ในฤดูแล้งมักเกิดไฟไหม้ป่า พื้นที่เขตพัฒนาลุ่มน้ำทิศตะวันตกเป็นแม่น้ำป่าสักตอนล่างและทิศตะวันออกเป็นลุ่มน้ำสาขาย่อยลำสนธิ

2.3 สภาพภูมิอากาศ

ลักษณะภูมิอากาศของตำบลลำพญากลาง อำเภอฉะเชิงเทรา จังหวัดสระบุรี จัดอยู่ในภูมิอากาศแบบร้อนชื้นสลับแห้ง (tropical wet and dry climate) ตามการจำแนกภูมิอากาศตามแบบของ KOPPEN (KOPPEN's classification) ในเขตนี้จะมีฤดูฝนและฤดูแล้งแตกต่างกันอย่างชัดเจนสามารถแบ่งได้ 3 ฤดู คือ ฤดูร้อนเริ่มประมาณเดือนกุมภาพันธ์ ถึงเดือนเมษายน โดยได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ ฤดูฝน เริ่มประมาณเดือนพฤษภาคมถึงกันยายน โดยฤดูนี้จะมีมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ ซึ่งเป็นลมชื้นพัดปกคลุม ทำให้ฝนตกแพร่กระจายตามร่องมรสุมประกอบกับร่องความกดอากาศต่ำ(depression) พาดผ่านทางทิศตะวันออกทำให้อากาศชุ่มชื้นและมีฝนตกชุก โดยเฉพาะในเดือนกันยายนอากาศจะชุ่มชื้น ส่วนฤดูหนาว เริ่มประมาณเดือนตุลาคมถึงมกราคม โดยได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ อากาศจะหนาวเย็นสลับกับอากาศร้อน

จากสถิติภูมิอากาศของสถานีอุตุนิยมวิทยา ในรอบ 20 ปี (พ.ศ. 2535-2554) จังหวัดลพบุรีได้นำมาใช้พิจารณาเป็นตัวแทนลักษณะภูมิอากาศในพื้นที่ ตำบลลำพญากลาง อำเภอฉะเชิงเทรา จังหวัดสระบุรี สามารถสรุปได้ดังนี้ (ตารางที่ 2-1 และรูปที่ 2-2)

หมายเหตุ : เนื่องจากจังหวัดสระบุรีไม่มีสถานีวัดอากาศของกรมอุตุนิยมวิทยา

2.3.1 ปริมาณน้ำฝน มีปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยทั้งปีประมาณ 1,115.60 มิลลิเมตร เดือนที่มีปริมาณฝนตกเฉลี่ยสูงสุด คือ เดือนกันยายน มีปริมาณฝนเฉลี่ย 270.77 มิลลิเมตร เดือนที่มีปริมาณฝนตกเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ เดือนกุมภาพันธ์ มีปริมาณฝนเฉลี่ย 4.46 มิลลิเมตร ลักษณะการตกของฝนพบว่าฝนจะเริ่มตกมากขึ้นตั้งแต่กลางเดือนเมษายนและจะตกมากที่สุดในเดือนกันยายน จากนั้นปริมาณฝนจะค่อยๆ ลดลงจนถึงปลายเดือนตุลาคม

2.3.2 อุณหภูมิ มีอุณหภูมิเฉลี่ยตลอดปี 28.75 องศาเซลเซียส เดือนเมษายน มีอุณหภูมิเฉลี่ยสูงสุด 38.67 องศาเซลเซียส และเดือนธันวาคม มีอุณหภูมิเฉลี่ยต่ำสุด 16.48 องศาเซลเซียส

2.3.3 ความชื้นสัมพัทธ์ ปริมาณความชื้นสัมพัทธ์เฉลี่ยตลอดปี 70.75 เปอร์เซ็นต์ โดยที่เดือนกันยายนมีความชื้นสัมพัทธ์เฉลี่ยสูงสุด 80.85 เปอร์เซ็นต์ และเดือนธันวาคมมีความชื้นสัมพัทธ์เฉลี่ยต่ำสุด ประมาณ 59.70 เปอร์เซ็นต์

2.3.4 การวิเคราะห์ช่วงฤดูเพาะปลูก เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาช่วงเวลาที่เหมาะสมในการเพาะปลูก โดยใช้ข้อมูลเกี่ยวกับปริมาณน้ำฝนรายเดือนเฉลี่ย และค่าศักยภาพการระเหยน้ำของพืชรายเดือนเฉลี่ย (Evapotranspiration : ET_o) ซึ่งคำนวณได้ด้วยโปรแกรม Cropwat (Version 8.0) เมื่อนำมาสร้างกราฟเพื่อหาช่วงเวลาที่เหมาะสมในการปลูกพืช โดยพิจารณาจากระยะเวลาช่วงที่เส้นปริมาณน้ำฝนอยู่เหนือเส้น 0.5 ของค่าศักยภาพการคายระเหยน้ำ(0.5 ET_o) ซึ่ง

สามารถนำมาหาช่วงเวลาที่เหมาะสมในการปลูกพืชของ ตำบลลำพญากลาง อำเภอมวกเหล็ก จังหวัดสระบุรี ได้ดังนี้

1.) ช่วงระยะเวลาที่เหมาะสมในการเพาะปลูก จะอยู่ในช่วงต้นเดือนเมษายน (ปริมาณน้ำฝนสูงกว่าครึ่งหนึ่งของศักยภาพการคายระเหยน้ำ) จนกระทั่งถึงกลางเดือนพฤศจิกายน (ปริมาณน้ำฝนต่ำกว่าครึ่งหนึ่งของศักยภาพการคายระเหยน้ำ) และช่วงระหว่างต้นเดือนสิงหาคมถึงกลางเดือนตุลาคม จะมีฝนตกมากจนทำให้มีปริมาณน้ำมากเกินไปจนความต้องการของพืช (ปริมาณน้ำฝนสูงกว่าศักยภาพการคายระเหยน้ำ)

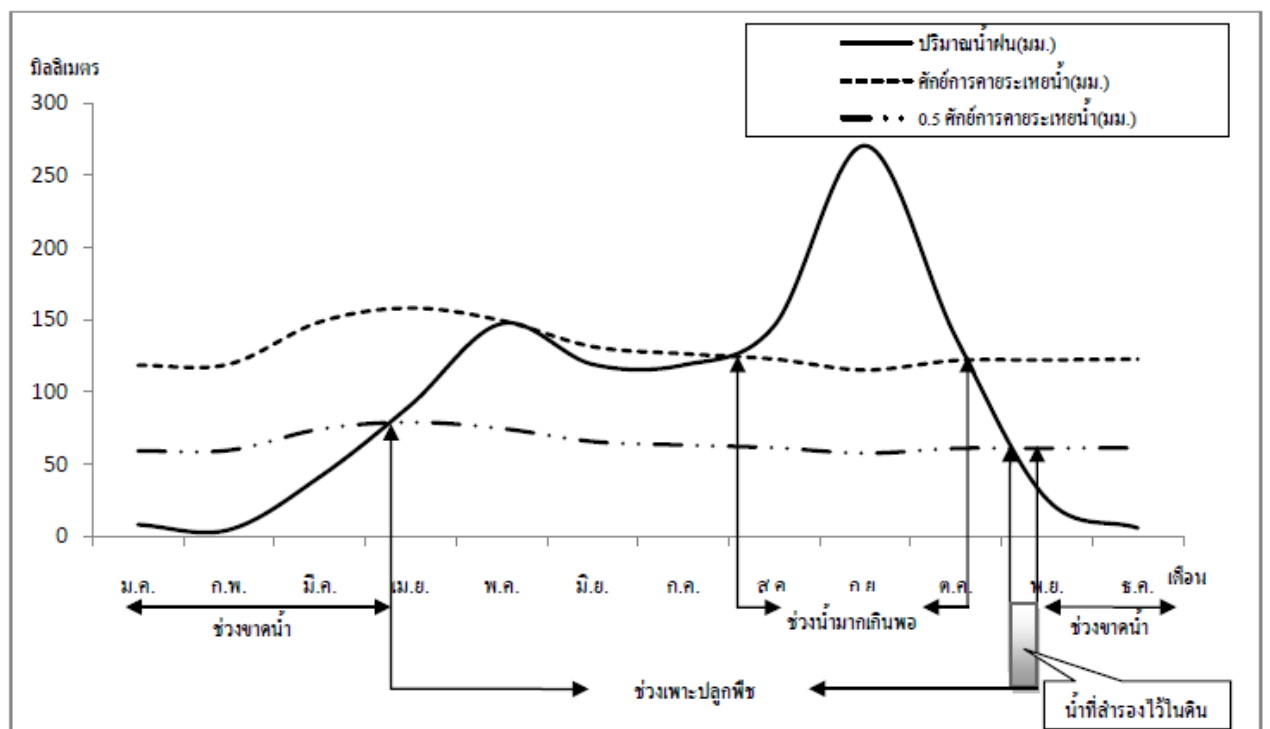
2.) ช่วงเวลาที่ไม่เหมาะสมต่อการเพาะปลูกพืช ซึ่งจะมีปริมาณน้ำฝนและการกระจายน้อยหรือไม่เพียงพอต่อการเจริญเติบโตของพืช ซึ่งจะอยู่ในช่วงกลางเดือนพฤศจิกายนถึงต้นเดือนเมษายนของทุกปี

ตารางที่ 1 สถิติข้อมูลภูมิอากาศ จังหวัดสระบุรี (สถานีอุตุนิยมวิทยาพบุรี)

เดือน	ปริมาณ น้ำฝน (มม.)	ปริมาณน้ำฝนที่เป็น ประโยชน์ (มม.)	อุณหภูมิ สูงสุด (ซ.)	อุณหภูมิ ต่ำสุด (ซ.)	ความยาวนาน แสงแดด (ชม./วัน)	ความชื้น สัมพัทธ์ (%)	ความเร็วลม (กม./วัน)	การคาย ระเหยน้ำ(มม.)*
ม.ค.	8.00	7.9	35.45	16.61	8.57	62.00	61.82	118.42
ก.พ.	4.46	4.4	36.55	19.24	8.78	64.45	52.03	119.28
มี.ค.	41.19	38.5	37.96	21.11	8.22	66.75	63.15	148.49
เม.ย.	90.99	77.7	38.67	23.04	8.86	69.55	53.37	158.10
พ.ค.	147.42	112.6	37.79	23.51	7.51	74.30	48.03	149.42
มิ.ย.	119.20	96.5	36.46	23.81	6.34	75.60	52.03	131.40
ก.ค.	118.71	96.2	36.17	23.39	5.45	76.25	48.92	126.48
ส.ค.	145.98	111.8	35.88	23.42	5.12	78.15	43.58	122.76
ก.ย.	270.77	152.1	34.89	23.05	5.49	80.85	28.91	115.20
ต.ค.	137.56	107.3	34.73	21.92	6.87	76.15	43.14	121.83
พ.ย.	25.66	24.6	34.79	18.93	8.26	65.30	78.72	122.10
ธ.ค.	5.68	5.6	34.90	16.48	8.58	59.70	88.05	122.76
รวม	1,115.60	835.2	-	-	-	-	-	1,556.24
เฉลี่ย	-	-	36.18	21.21	7.34	70.75	55.15	-

ที่มา : สถานีอุตุนิยมวิทยาพบุรี จังหวัดพบุรี กรมอุตุนิยมวิทยา (2554)

หมายเหตุ : *จากการคำนวณด้วยโปรแกรม CROPWAT (Version 8.0)

รูปที่ 2 สมดุลของน้ำในดินเพื่อการเกษตร จังหวัดสระบุรี (สถานีอุตุนิยมวิทยาพบุรี)

2.4 สภาพสังคมและการรวมกลุ่มเกษตรกร

สภาพสังคมและการรวมกลุ่มเกษตรกรตำบลลำพญากลาง อำเภอมวกเหล็ก ได้จากการศึกษาข้อมูลทุกมิติ เอกสารและรายงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ รายงานสถิติจำนวนประชากรและบ้าน (กรมการปกครอง, 2553) รายงานข้อมูลความจะเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) ปี 2552 (กรมการพัฒนาชุมชน) แผนพัฒนาการเกษตรตำบล (สำนักงานเกษตรอำเภอ) และแผนพัฒนาสามปี (องค์การบริหารส่วนตำบลลำพญากลาง) เป็นต้น ได้ผลการศึกษาดังนี้

2.4.1 สภาพทางสังคม

ตำบลลำพญากลาง มีพื้นที่ในเขตการปกครองขององค์การบริหารส่วนตำบลลำพญากลางเต็มทั้งหมู่บ้าน 18 หมู่บ้าน มีประชากรรวมทั้งสิ้น 11,888 คน เป็นชาย 5,974 คนและเป็นหญิง 5,914 คน จำนวนบ้าน 4,055 หลังคาเรือน จำนวนประชากรเฉลี่ย 3 คนต่อหลังคาเรือน (รายงานสถิติจำนวนประชากรและบ้าน กรมการปกครอง ณ เดือนธันวาคม พ.ศ. 2553) ความหนาแน่น 57.96 คนต่อตารางกิโลเมตร

ประชากรส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ มีประเพณีการทำบุญตามพระพุทธศาสนาในเดือนต่างๆ ที่สืบสานต่อเนื่องกันมา มีความเป็นอยู่แบบเครือญาติผูกพันและพึ่งพาอาศัยกันให้ความเคารพนับถือพระสงฆ์ ผู้อาวุโสและผู้นำชุมชน

2.4.2 การรวมกลุ่มเพื่อการประกอบอาชีพของเกษตรกร

ตำบลลำพญากลาง มีการรวมกลุ่มของเกษตรกร โดยได้รับการสนับสนุนและส่งเสริมจากหน่วยงานรัฐ เช่น กรมส่งเสริมการเกษตร กรมส่งเสริมสหกรณ์ กรมพัฒนาชุมชน องค์การบริหารส่วนตำบล/เทศบาลฯ ได้แก่ กลุ่มกระถางปูนปั้น กลุ่มทอผ้าบ้านหนองโป่ง กลุ่มบ้านสวนชวนชม กลุ่มหัตถกรรมทองเหลือง กลุ่มอาชีพเสริมทำรากไม้บ้านหนองเหียวใน

2.5 สภาพเศรษฐกิจ

สภาพเศรษฐกิจของตำบลลำพญากลาง ได้จากการศึกษาข้อมูลทุกมิติ เอกสารและรายงานที่เกี่ยวข้องเช่นเดียวกับหัวข้อ 2.4 ได้ผลการศึกษาดังนี้

2.5.1 การประกอบอาชีพ ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก คิดเป็นร้อยละ 80.00 ของครัวเรือนทั้งหมด โดยมีพื้นที่ทำการเกษตรเฉลี่ย 5.00 ไร่ต่อครัวเรือนและมีแรงงานภาคเกษตรเฉลี่ย 2 คนต่อครัวเรือน อาชีพรองลงมาเป็นการค้าขาย รับจ้าง รับราชการและอื่นๆ การถือครองที่ดิน เกษตรกรบางส่วนมีที่ดินทำกินเป็นของตนเอง ร้อยละ 80 บางส่วนเช่าที่ดินทำกินเพิ่มและบางส่วนเช่าที่ดินทำกินทั้งหมด โดยมีเอกสารที่ดินเป็น สปก.

2.5.2 การผลิตทางการเกษตร

- พืช** เกษตรกรนิยมปลูก ได้แก่ มันสำปะหลัง อ้อยโรงงาน ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์
- ผลผลิตมันสำปะหลัง ปีการผลิต 2554/55 เฉลี่ย 4,000 กิโลกรัมต่อไร่
  - ผลผลิตอ้อยโรงงาน ปีการผลิต 2554/55 เฉลี่ย 10 ตันต่อไร่
  - ผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ปีการผลิต 2554/55 เฉลี่ย 1,000 กิโลกรัมต่อไร่

ปศุสัตว์ จากข้อมูลของปศุสัตว์จังหวัดสระบุรี (ปี 2554) มีเกษตรกรจำนวน 1,258 ครัวเรือน เลี้ยงสัตว์ไว้เพื่อจำหน่ายเพื่อเป็นรายได้เสริมของครอบครัวและบางส่วนบริโภคภายในครัวเรือน เช่น โคเนื้อ จำนวน 817 ตัว โคนม จำนวน 29,398 ตัว กระบือ จำนวน 31 ตัว สุกร จำนวน 142 ตัว ไก่ จำนวน 25,228 ตัว เป็ด จำนวน 1,051 ตัว แพะ จำนวน 12 ตัว สัตว์อื่นๆ จำนวน 57 ตัว โดยเลี้ยงเพื่อปล่อยให้หาอาหารกินเองตามธรรมชาติ

ประมง จากข้อมูลของประมงจังหวัดสระบุรี (ปี 2554) มีเกษตรกรมีการทำประมงไว้เพื่อจำหน่ายเพื่อเป็นรายได้ของครอบครัวและบางส่วนบริโภคภายในครัวเรือน ประมาณ 77 ครัวเรือน เลี้ยงในบ่อดิน จำนวน 77 ครัวเรือน พื้นที่ 113.75 ไร่ ปลาที่เลี้ยงส่วนใหญ่เป็นปลานิล ปลาดุก ปลาตะเพียนและปลาดุก

2.5.3 ต้นทุนการผลิต

- มันสำปะหลัง** ต้นทุนการผลิต 4,000 บาทต่อไร่ ราคาผลผลิต 2.50 บาทต่อกิโลกรัม
- อ้อยโรงงาน(ตอ2)** ต้นทุนการผลิต 10,000 บาทต่อไร่ ราคาผลผลิต 1,000 บาทต่อตัน
- ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์** ต้นทุนการผลิต 4,500 บาทต่อไร่ ราคาผลผลิต 9.00 บาทต่อกิโลกรัม

2.5.4 การอุตสาหกรรม

สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดสระบุรี รายงานว่า พ.ศ. 2554 มีโรงงานอุตสาหกรรมประเภท 3 ตั้งอยู่ในตำบลทั้งสิ้น 9 โรง จำแนกได้ดังนี้ โรงงานอุตสาหกรรมศูนย์รับน้ำมันดิบ 6 แห่ง โรงหล่อผลิตภัณฑ์ทองเหลือง 1 แห่ง โรงทำอาหารผสมหรืออาหารสำเร็จรูปสัตว์ 1 แห่ง โรงผลิตไวน์ จากผลไม้ 1 แห่ง

2.5.5 รายได้และแหล่งสินเชื่อ

รายได้ จากข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน ปี 2552 (จปฐ.) โดยเฉลี่ยร้อยละ 99.9 ของครัวเรือนทั้งหมด มีคนในครัวเรือนมีรายได้เฉลี่ยไม่ต่ำกว่า 63,937.64 บาทต่อคนต่อปี

แหล่งสินเชื่อ เกษตรกรใช้บริการสินเชื่อจากแหล่งต่างๆ ได้แก่ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส) สหกรณ์การเกษตร กองทุนหมู่บ้าน ธนาคารพาณิชย์และเอกชน เป็นต้น

2.5.6 โครงสร้างพื้นฐาน

1) สาธารณูปโภค ได้แก่

- (1) ไฟฟ้า มีไฟฟ้าทุกหมู่บ้าน
- (2) ประปา มีประปาทุกหมู่บ้าน
- (3) การโทรคมนาคม มีโทรศัพท์สาธารณะ

2) สถานบริการสาธารณะและสถานที่ราชการ ได้แก่ สถานศึกษาในสังกัด สพท.สบ.2 9 แห่ง ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 2 แห่ง ที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้าน 1 แห่ง สถานีอนามัยประจำตำบล 3 แห่ง และองค์การบริหารส่วนตำบลลำพญากลาง 1 แห่ง เป็นต้น

บทที่ 3

สถานภาพทรัพยากร

3.1 ทรัพยากรที่ดินและการใช้ที่ดิน

3.1.1 สถานภาพของทรัพยากรที่ดินในปัจจุบัน

จากการศึกษาสถานภาพของทรัพยากรที่ดินในปัจจุบันที่ใช้ในการเกษตรของ ตำบลลำพญากลาง อำเภอมวกเหล็ก จังหวัดสระบุรีอาศัยจากการรายงานสำรวจดินเพื่อการเกษตรแบบ ก่อนข้างละเอียดมาตราส่วน 1:25,000 ของจังหวัดสระบุรี โดยสำนักสำรวจดินและวางแผนการใช้ที่ดิน จัดทำลักษณะและสมบัติทางกายภาพและเคมีที่สำคัญเช่น เนื้อดิน การระบายน้ำของดิน ปฏิกริยาดิน เป็นต้น เพื่อแสดงให้เห็นคุณภาพที่ดินและนำไปใช้ในการจัดความเหมาะสมของที่ดินสำหรับพืช เศรษฐกิจต่อไป ดังแสดงในรูปที่ 3.1 และตารางที่ 3.1 ซึ่งสามารถบรรยายพอสังเขปได้ดังนี้

1) กลุ่มดินเหนียวลึกมากสีดํา (กลุ่มชุดดินที่ 28 และ 28B) ประกอบด้วย กลุ่มชุดดินที่ 28 ที่มีความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ประมาณ 15,011 ไร่ หรือร้อยละ 11.71 ของพื้นที่ตำบล และกลุ่มชุดดินที่ 28B ที่มีความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ประมาณ 6,512 ไร่ หรือร้อยละ 5.08 ของพื้นที่ตำบล เป็นกลุ่มดินที่เกิดจากตะกอนลํานํ้า หรือเกิดจากการสลายตัวผุพังอยู่กับที่ หรือเคลื่อนย้ายมาทับถมของวัตถุต้นกำเนิดดินที่มาจากหินคั่นกำเนิดพวกหินบะซอลต์ หรือหินแอนดีไซต์ บริเวณใกล้กับเขาหินปูนหรือหินภูเขาไฟ มีสภาพพื้นที่ราบเรียบถึงเป็นลูกคลื่นลอนลาด การระบายน้ำดีปานกลางถึงดี เป็นดินเหนียวจัดลึกมากที่มีหน้าดินสีดํานํ้า มีรอยแตกกระแหงกว้างและลึกในฤดูแล้ง หรือมีรอยอุ้มนํ้าในชั้นดิน มีเนื้อดินบนเป็นดินเหนียว สีดํานํ้า มีเนื้อดินล่างเป็นดินเหนียว สีเทาเข้ม หรือสีนํ้าตาล ความอุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติปานกลางถึงสูง ปฏิกริยาของดินส่วนใหญ่เป็นกลางถึงเป็นด่างจัดมีค่าความเป็นกรดต่างประมาณ 7.0-8.5 และอาจพบจุดประสีเล็กน้อยหรือชั้นปูนมาร์ลหรือเม็ดปูน ที่อยู่ลึกมากกว่า 100 ซม. จากผิวดิน ปัจจุบันพื้นที่บริเวณนี้ส่วนใหญ่ใช้ปลูกพืชไร่ชนิดต่างๆ โดยเฉพาะอ้อย

ปัญหาการใช้ประโยชน์ที่ดิน ได้แก่ ดินเหนียวจัด การไถพรวนควรทำในช่วงที่ดินมีความชื้นพอเหมาะ มิฉะนั้นจะทำให้ดินแน่นทึบและไถพรวนยาก ในช่วงฤดูแล้ง ขาดแคลนน้ำ ดินมีการหดตัว แตกกระแหงเป็นร่องลึก ทำให้รากพืชเสียหาย พื้นที่ดอนไม่เหมาะสมกับการทำนา

แนวทางการจัดการ

การปลูกพืชไร่ หรือพืชผัก ไถเตรียมดินขวางความลาดเทของพื้นที่ ปรับปรุงดินด้วยอินทรีย์วัตถุปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก 1-2 ตัน/ไร่ หรือ ไถกลบพืชปุ๋ยสด (หวานถั่วพรี 8-10 กก./ไร่ ถั่วพุ่ม 6-8 กก./ไร่ หรือปอเทือง 4-6 กก./ไร่ ไถกลบระยะออกดอก) ร่วมกับการใช้ปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำตามชนิดพืชที่ปลูก ในอัตราและระยะเวลาที่เหมาะสม พัฒนาแหล่งน้ำและจัดระบบการให้น้ำในแปลงปลูก

การปลูกไม้ผล ขุดหลุมปลูกขนาด 50 x50x50 ซม. ปรับปรุงหลุมปลูกด้วยปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก 15-25 กิโลกรัม/หลุม ร่วมกับปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำ ในช่วงที่เจริญเติบโต ก่อนเก็บผลผลิตและหลังเก็บผลผลิตใช้ปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอกร่วมกับปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำตามชนิดพืชที่ปลูก ควร พัฒนาแหล่งน้ำและจัดระบบการให้น้ำในแปลงปลูก

2) กลุ่มดินเหนียวลึกมาก ระบายน้ำดี (กลุ่มชุดดินที่ 29B) กลุ่มชุดดินที่ 29B มีความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ประมาณ 1,372 ไร่ หรือร้อยละ 1.07 ของพื้นที่ตำบล เป็นกลุ่มดินเหนียวที่เกิดจากการสลายตัวผุพังอยู่กับที่หรือเคลื่อนย้ายมาทับถมจากวัสดุหลายชนิดที่มีเนื้อละเอียดหรือจากวัตถุต้นกำเนิดดินพวกตะกอนลำนํ้า มีสภาพพื้นที่ค่อนข้างราบเรียบจนถึงเนินเขา เป็นดินลึกที่มีการระบายน้ำดี ความอุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติต่ำ บางพื้นที่อาจพบลูกรังมากในช่วงความลึก 100-150 เซนติเมตรจากผิวดิน เนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนดินเหนียวสีน้ำตาลหรือสีแดง ปฏิกริยาดินเป็นกรดจัดมากถึงเป็นกรดจัด มีค่าความเป็นกรดเป็นด่างประมาณ 4.5-5.5 มีเนื้อดินชั้นล่างเป็นดินเหนียวสีน้ำตาลหรือสีแดง ปฏิกริยาดินเป็นกรดจัดมาก มีค่าความเป็นกรดเป็นด่างประมาณ 4.5-5.5

ปัญหาสำคัญในการใช้ประโยชน์ที่ดิน ดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ ขาดแคลนน้ำ และเกิดการชะล้างพังทลายสูญเสียหน้าดินในพื้นที่ลาดชัน บางพื้นที่ดินเป็นกรดจัดมาก

แนวทางการจัดการ

การปลูกพืชไร่หรือพืชผัก เลือกพื้นที่ค่อนข้างราบเรียบ ปรับปรุงบำรุงดินด้วยปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก 1-2 ตัน/ไร่ หรือไถกลบพืชปุ๋ยสด (หวานเมล็ดถั่วพรี 8-10 กิโลกรัม/ไร่ เมล็ดถั่วพุ่ม 6-8 กิโลกรัม/ไร่ หรือปอเทือง 4-6 กิโลกรัม/ไร่ ไถกลบระยะออกดอก ปล่อยไว้ 1-2 สัปดาห์) ร่วมกับการใช้ปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำ มีระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ เช่น ไถพรวนและปลูกพืชตามแนวระดับ มีวัสดุคลุมดิน ปลูกพืชหมุนเวียนหรือปลูกพืชสลับเป็นแถบ พัฒนาแหล่งน้ำและ

จัดระบบการให้น้ำในแปลงปลูก สำหรับพื้นที่ที่เป็นกรดจัดมาก ควรใช้วัสดุปูน 200-300 กิโลกรัม/ไร่หรือตามค่าวิเคราะห์ดิน

การปลูกไม้ผล ขุดหลุมปลูกขนาด 50x50x50 เซนติเมตร ปรับปรุงหลุมปลูกด้วยปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก 15-25 กิโลกรัม/หลุม มีระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ เช่น ทำคันดิน ทำขั้นบันได ปลูกพืชคลุมดิน มีวัสดุคลุมดิน ปลูกพืชแซม ทำแนวรั้วหรือฐานหญ้าแฝกเฉพาะด้านในช่วงเจริญเติบโต ก่อนและหลังเก็บผลผลิต ใช้ปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอกร่วมกับปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำตามชนิดพืชปลูก พัฒนาแหล่งน้ำและจัดระบบการให้น้ำในแปลงปลูก พื้นที่ที่เป็นกรดจัดมากควรใช้วัสดุปูน 0.5-1.0 กิโลกรัม/หลุม

3) กลุ่มดินเหนียวถึงถึงมาก (กลุ่มชุดดินที่ 31, 31B และ 31C) ประกอบด้วย กลุ่มชุดดินที่ 31 ที่มีความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ประมาณ 3,721 ไร่ หรือร้อยละ 2.90 ของพื้นที่ตำบล กลุ่มชุดดินที่ 31B ที่มีความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ประมาณ 7,600 ไร่ หรือร้อยละ 5.93 ของพื้นที่ตำบล และกลุ่มชุดดินที่ 31C ที่มีความลาดชัน 5-12 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ประมาณ 1,587 ไร่ หรือร้อยละ 1.24 ของพื้นที่ตำบล เป็นกลุ่มดินที่เกิดจากการสลายตัวผุพังอยู่กับที่ หรือถูกเคลื่อนย้ายมาในระยะทางไม่ไกลนักของหินเนื้อละเอียด หรือจากวัตถุต้นกำเนิดดินพวกตะกอนลำนํ้า ในบริเวณพื้นที่ดอน ที่เป็นลูกคลื่นลอนลาดถึงลอนชัน เป็นกลุ่มดินลึกที่มีการระบายน้ำดีถึงดีปานกลาง เนื้อดินเป็นดินเหนียว สีดินเป็นสีน้ำตาล สีเหลืองหรือสีแดง ดินมีความอุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติปานกลาง ปฏิกริยาดินเป็นกรดจัดถึงเป็นกลาง มีค่าความเป็นกรดเป็นด่างประมาณ 5.5-7.0 ปัจจุบันพื้นที่บริเวณนี้ใช้ปลูกพืชไร่ชนิดต่างๆ และไม้ละเมาะ

ปัญหาการใช้ประโยชน์ที่ดิน ไม่ค่อยมีปัญหาในกาเพาะปลูกพืชไร่ แต่อาจมีปัญหาขาดแคลนน้ำในช่วงฤดูแล้งเพาะปลูก หากเกิดฝนทิ้งช่วง ไม่เหมาะสมในการทำงาน

แนวทางการจัดการ

การปลูกพืชไร่ เลือกพื้นที่ค่อนข้างราบเรียบ ปรับปรุงดินด้วยปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก 1-2 ตัน/ไร่ หรือไถกลบพืชปุ๋ยสด ร่วมกับการใช้ปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำ ในอัตราและระยะเวลาที่เหมาะสม มีระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ เช่น ไถพรวนและปลูกพืชตามแนวระดับ มีวัสดุคลุมดิน หรือปลูกพืชสลับเป็นแถบ ในพื้นที่ที่มีความลาดชัน พัฒนาแหล่งน้ำและจัดระบบการให้น้ำในแปลงปลูก

การปลูกไม้ผล ขุดหลุมปลูกขนาด 50 x50x50 ซม. ปรับปรุงหลุมปลูกด้วยปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก 20-30 กิโลกรัม/หลุม มีระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ เช่น มีวัสดุคลุมดิน ทำแนวรั้วหรือฐาน

หญ้าแฝกเฉพาะต้น ในช่วงที่ไม้ผลเจริญเติบโต ควรใช้ปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ร่วมกับปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำ ตามชนิดของพืชที่ปลูก พัฒนาแหล่งน้ำและจัดระบบการให้น้ำในแปลงปลูก

4) กลุ่มดินตื้นถึงชั้นหินพื้น (กลุ่มชุดดินที่ 47B, 47C, 47D และ 47E) ประกอบด้วย กลุ่มชุดดินที่ 47B ที่มีความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ประมาณ 10,615 ไร่ หรือร้อยละ 8.28 ของพื้นที่ตำบล กลุ่มชุดดินที่ 47C ที่มีความลาดชัน 5-12 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ประมาณ 19,217 ไร่ หรือร้อยละ 15.00 ของพื้นที่ตำบล กลุ่มชุดดินที่ 47D ที่มีความลาดชัน 12-20 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ประมาณ 6,133 ไร่ หรือร้อยละ 4.78 ของพื้นที่ตำบล และกลุ่มชุดดินที่ 47E ที่มีความลาดชัน 20-35 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ประมาณ 3,226 ไร่ หรือร้อยละ 2.52 ของพื้นที่ตำบล เป็นกลุ่มดินที่เกิดจากการสลายตัวผุพังอยู่กับที่ หรือถูกเคลื่อนย้ายมาในระยะทางไม่ไกลนักของวัตถุดินกำเนิดดินที่มาจากหินเนื้อละเอียด บริเวณพื้นที่ดอน ที่มีลักษณะเป็นลูกคลื่นลอนลาดจนถึงเนินเขา เป็นดินตื้น มีการระบายน้ำดี เนื้อดินเป็นพวกดินเหนียวหรือดินร่วนที่มีเศษหินปะปนมาก มักพบชั้นหินพื้นตื้นกว่า 50 ซม. จากผิวดินบน สีดินเป็นสีน้ำตาล สีเหลือง หรือสีแดง ดินมีความอุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติต่ำถึงปานกลาง ปฏิกริยาดินเป็นกรดจัดถึงเป็นกลาง มีค่าความเป็นกรดเป็นด่างประมาณ 5.5-7.0 ปัจจุบันพื้นที่บริเวณนี้ส่วนใหญ่ใช้ปลูกข้าวโพด และพืชไร่ ชนิดต่างๆ บางแห่งมีสภาพเป็นป่าไม้ผลัดใบ

ปัญหาการใช้ประโยชน์ที่ดิน ที่สำคัญคือ มีหน้าดินตื้น มีเศษหินปะปนอยู่ในเนื้อดินเป็นปริมาณมาก ในบริเวณที่มีความลาดชันสูง จะมีปัญหาเกี่ยวกับการชะล้างพังทลายของหน้าดิน พื้นที่เป็นที่ดอน ไม่เหมาะสมในการทำนา

แนวทางการจัดการ

พื้นที่ที่เป็นดินตื้นมาก มีเศษหินหรือหินพื้นโผล่มาก ไม่เหมาะสมสำหรับการทำการเกษตร ควรปล่อยไว้ให้เป็นป่า ปลูกไม้ใช้สอยโตเร็ว หรือท่งหญ้าเลี้ยงสัตว์

การปลูกพืชไร่ เลือกพื้นที่ที่มีหน้าดินหนาไม่น้อยกว่า 25 ซม. จัดระบบการปลูกพืชหมุนเวียน ปรับปรุงบำรุงดินด้วยปุ๋ยคอกหรือปุ๋ยหมัก 2-3 ตัน/ไร่ หรือไกลกลบพืชปุ๋ยสด ร่วมกับการใช้ปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำ ในอัตราและระยะเวลาที่เหมาะสม บริเวณที่เสี่ยงต่อการชะล้างพังทลาย ควรมีระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ ได้แก่ ไถพรวนและปลูกพืชตามแนวระดับ มีวัสดุคลุมดิน ปลูกพืชสลับเป็นแถบ ทำคันดินร่วมกับปลูกหญ้าแฝก เป็นต้น ควรพัฒนาแหล่งน้ำสำรองและจัดระบบให้น้ำในแปลงปลูก

การปลูกไม้ผลและไม้ยืนต้น ขุดหลุมปลูกขนาด 75x75x75 ซม. ปรับปรุงหลุมปลูกด้วยปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก 20-40 กิโลกรัม/หลุม มีระบบอนุรักษ์ดินและน้ำให้เหมาะกับชนิดพืชและสภาพความลาดชันของพื้นที่ เช่น มีวัสดุคลุมดิน ทำแนวรั้วหรือฐานหญ้าแฝกเฉพาะต้น การทำขั้นบันไดดิน เป็นต้น ในช่วงที่ไม้ผลเจริญเติบโต ควรใช้ปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ร่วมกับปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำ ตามชนิดของพืชที่ปลูก พัฒนาแหล่งน้ำและจัดระบบการให้น้ำในแปลงปลูก

5) กลุ่มดินต้นถึงชั้นปูนมาร์ล (กลุ่มชุดดินที่ 52B และ 52C) ประกอบด้วย กลุ่มชุดดินที่ 52B ที่มีความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ประมาณ 2,516 ไร่ หรือร้อยละ 1.96 ของพื้นที่ตำบล และกลุ่มชุดดินที่ 52C ที่มีความลาดชัน 5-12 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ประมาณ 1,352 ไร่ หรือร้อยละ 1.05 ของพื้นที่ตำบล เป็นกลุ่มดินที่เป็นดินเหนียวต้นถึงชั้นมาร์ลหรือก่อนปูนมาร์ล ที่เกิดจากตะกอนถ้ำน้ำทับถมอยู่บนชั้นปูนหรือมาร์ล พบบริเวณพื้นที่เขาหินปูน มีสภาพพื้นที่ค่อนข้างราบเรียบถึงเป็นลูกคลื่นลอนลาด มีการระบายน้ำดี ความอุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติปานกลางถึงสูง เนื้อดินชั้นบนเป็นดินร่วนปนดินเหนียวหรือดินเหนียวสีดำ ปฏิกริยาดินเป็นกลางถึงด่างปานกลาง มีค่าความเป็นกรดเป็นด่างประมาณ 7.0-8.5 มีเนื้อดินชั้นล่างเป็นดินเหนียวปนเม็ดปูนสีดำและดินล่างชั้นถัดไปเป็นชั้นมาร์ลหรือเม็ดปูนมากภายในความลึก 50 เซนติเมตร จากผิวดิน ปฏิกริยาดินเป็นกลางถึงด่างปานกลาง มีค่าความเป็นกรดเป็นด่างประมาณ 7.0-8.5

ปัญหาสำคัญในการใช้ประโยชน์ที่ดิน ดินต้นถึงชั้นปูนมาร์ลหรือก่อนปูน ดินเมื่อแห้งแข็งและเมื่อดินเปียกจะเหนียวจัด ทำให้ไถพรวนยาก ขาดแคลนน้ำและดินเป็นด่างจัด

แนวทางการจัดการ

การปลูกพืชไร่ เลือกชนิดพืชที่ชอบดินเป็นด่างมาปลูก ควรไถพรวนดินในขณะที่ดินมีความชื้นที่เหมาะสม ปรับปรุงดินด้วยปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก 1-2 ตัน/ไร่ หรือไถกลบด้วยปุ๋ยพืชสด (หวานเมล็ดถั่วพรี 8-10 กิโลกรัม/ไร่ เมล็ดถั่วพุ่ม 6-8 กิโลกรัม/ไร่ หรือ ปอเทือง 4-6 กิโลกรัม/ไร่ ไถกลบระยะออกดอก ปล่อยไว้ 1-2 สัปดาห์) ร่วมกับการใช้ปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำ ไถพรวนและปลูกพืชขวางความลาดชัน ปลูกพืชหมุนเวียน ปลูกสลับเป็นแถว ปลูกพืชคลุมดิน ทำคันดินร่วมกับปลูกหญ้าแฝก พัฒนาแหล่งน้ำและจัดระบบการให้น้ำในแปลงปลูก

การปลูกไม้ผล ขุดหลุมปลูกขนาด 50x50x50 เซนติเมตร หรือถึงชั้นมาร์ล ปรับปรุงหลุมปลูกด้วยปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก 15-25 กิโลกรัม/หลุม มีระบบอนุรักษ์ดินและน้ำเช่น การปลูกพืชคลุมดิน วัสดุคลุมดิน ปลูกพืชแซม ทำแนวรั้วหรือทำฐานหญ้าแฝกเฉพาะต้น มีการพูนโคน

ด้วยหน้าดิน เมื่อพบว่ามีรากลอยในช่วงเจริญเติบโตก่อนและหลังเก็บผลผลิต ใช้ปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอกร่วมกับปุ๋ยเคมีหรืออินทรีย์น้ำตามชนิดพืชปลูก พัฒนาแหล่งน้ำและจัดระบบการให้น้ำในแปลงปลูก

6) กลุ่มดินลิกปานกลางถึงชั้นหินพื้นผิ (กลุ่มชุดดินที่ 55B และ 55C) ประกอบด้วย กลุ่มชุดดินที่ 55B ที่มีความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ประมาณ 4,488 ไร่ หรือร้อยละ 3.50 ของพื้นที่ตำบล และกลุ่มชุดดินที่ 55C ที่มีความลาดชัน 5-12 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ประมาณ 380 ไร่ หรือร้อยละ 0.30 ของพื้นที่ตำบล เป็นกลุ่มดินที่เกิดจากการสลายตัวผุพังอยู่กับที่หรือเคลื่อนย้ายมาทับถมในระยะทางไม่ไกลนักของวัสดุหินเนื้อละเอียด มีลักษณะเป็นดินเหนียวลิกปานกลางถึงชั้นหินพื้น มีสภาพพื้นที่เป็นลูกคลื่นลอนลาดถึงลูกคลื่นลอนชัน มีการระบายน้ำดีถึงดีปานกลาง ความอุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติต่ำ บางพื้นที่เป็นดินลิกปานกลางถึงชั้นลูกรังหรือมีเนื้อดินเป็นดินร่วนลิกปานกลาง เนื้อดินชั้นบนเป็นดินร่วนหรือดินร่วนปนดินเหนียวสีน้ำตาล ปฏิกริยาดินเป็นกรดจัดมากถึงกรดปานกลาง มีค่าความเป็นกรดเป็นด่างประมาณ 5.0-6.0 มีเนื้อดินชั้นล่างเป็นดินร่วนปนดินเหนียวหรือดินเหนียวสีน้ำตาลหรือสีน้ำตาลปนแดง ปฏิกริยาดินเป็นกรดปานกลางถึงเป็นด่างปานกลาง มีค่าความเป็นกรดเป็นด่างประมาณ 6.0-8.0 ชั้นดินล่างถัดไปในช่วงความลึก 50-100 เซนติเมตร จากผิวดินเป็นชั้นหินพื้นของหินเนื้อละเอียด

ปัญหาสำคัญในการใช้ประโยชน์ที่ดิน ดินลิกปานกลางถึงชั้นหินพื้น เศษหิน ก้อนกรวด หรือลูกรัง ขาดแคลนน้ำและเกิดการชะล้างพังทลายสูญเสียหน้าดินในพื้นที่ลาดชัน

แนวทางการจัดการ

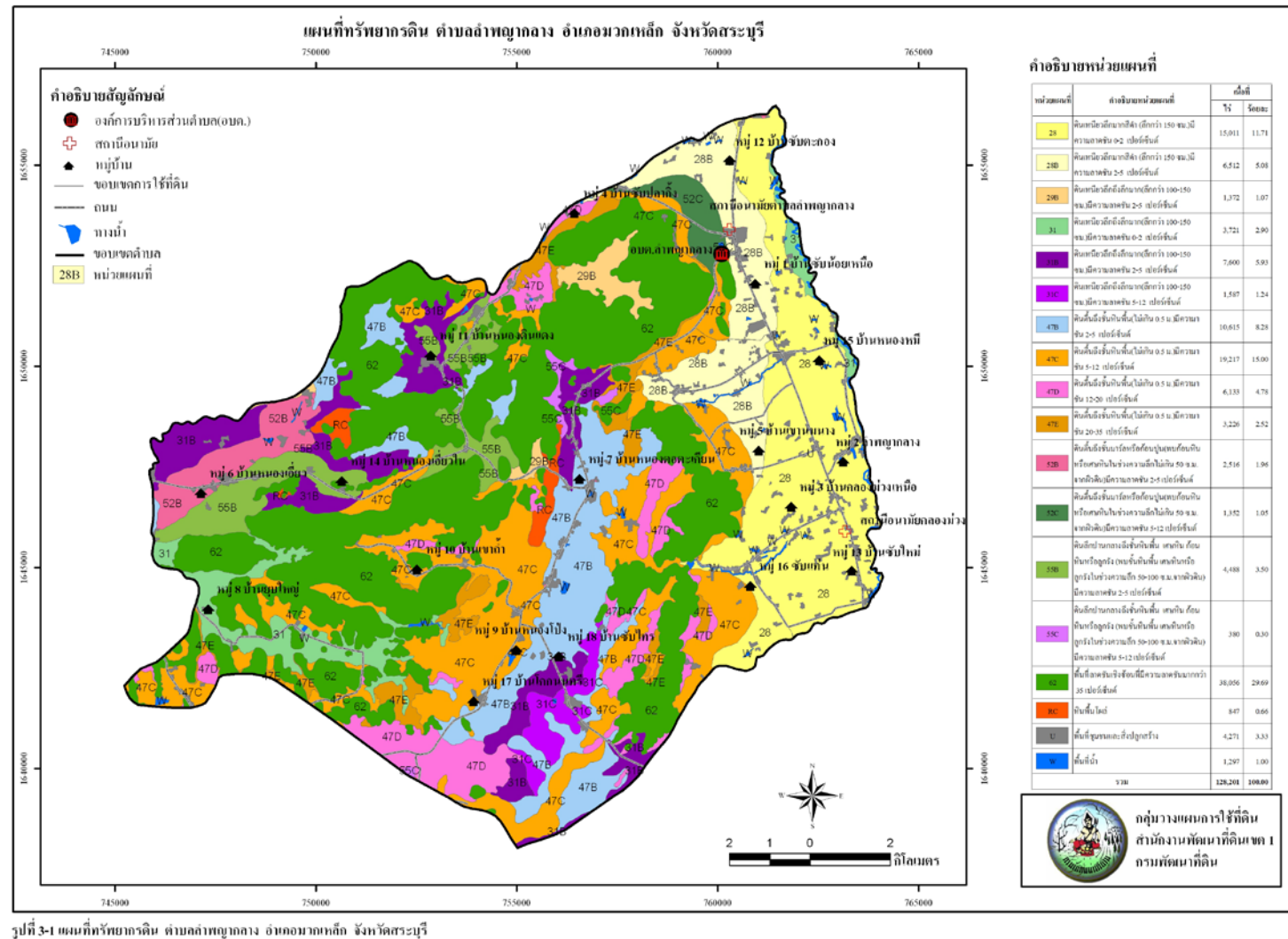
การปลูกพืชไร่หรือพืชผัก เลือกพื้นที่ที่ค่อนข้างราบเรียบ จัดระบบการปลูกพืชให้หมุนเวียนตลอดทั้งปี ปรับปรุงดินด้วยปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก 2-3 ตัน/ไร่ หรือไถกลบด้วยปุ๋ยพืชสด (หวานเมล็ดถั่วพรี 8-10 กิโลกรัม/ไร่ เมล็ดถั่วพุ่ม 6-8 กิโลกรัม/ไร่ หรือ ปอเทือง 4-6 กิโลกรัม/ไร่ ไถกลบระยะออกดอก ปล่อยไว้ 1-2 สัปดาห์) ร่วมกับการใช้ปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำ ไถพรวน และปลูกพืชตามแนวระดับ มีวัสดุคลุมดิน การปลูกพืชหมุนเวียน ปลูกพืชสลับเป็นแถบ หรือทำแนวรั้วหญ้าแฝก พัฒนาแหล่งน้ำและจัดระบบการให้น้ำในแปลงปลูก

การปลูกไม้ผล ขุดหลุมปลูกขนาด 50 x 50 x 50 เซนติเมตร ปรับปรุงหลุมปลูกด้วยปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก 20-35 กิโลกรัม/หลุม มีระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ เช่น การปลูกพืชคลุมดิน

วัสดุคลุมดิน ปลุกพืชแซม สร้างคันดิน ทำชั้นบันได ทำแนวรั้วหรือทำฐานหญ้าแฝกเฉพาะคัน ในช่วงเจริญเติบโตก่อนและหลังเก็บผลผลิต ใช้ปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอกร่วมกับปุ๋ยเคมีหรืออินทรีย์น้ำ ตามชนิดพืชปลูก พัฒนาแหล่งน้ำและจัดระบบการให้น้ำในแปลงปลูก

7) **พื้นที่ลาดชันเชิงซ้อน** (กลุ่มชุดดินที่ 62) มีเนื้อที่ 38,056 ไร่ หรือ ร้อยละ 29.69 ของพื้นที่ตำบล เป็นกลุ่มดินที่ประกอบด้วยพื้นที่ภูเขาและเทือกเขาซึ่งมีความลาดชันมากกว่า 35 เปอร์เซ็นต์ ดินที่พบบริเวณดังกล่าวมีทั้งดินลึกและดินตื้น ลักษณะของเนื้อดินและความอุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติแตกต่างกันไปแล้วแต่ชนิดของหินต้นกำเนิดในบริเวณนั้น มักมีเศษหิน ก้อนหินหรือพื้นโผล่ กระจายกระจายทั่วไป ส่วนใหญ่ยังปกคลุมด้วยป่าไม้ประเภทต่างๆ แต่บางบริเวณเกิดการชะล้างพังทลายของหน้าดิน จนบางแห่งเหลือแต่หินโผล่

กลุ่มดินนี้ไม่ควรนำมาใช้ประโยชน์ทางการเกษตร เนื่องจากมีปัญหาหลายประการที่มีผลกระทบต่อระบบนิเวศน์ควรสงวนไว้เป็นป่าตามธรรมชาติเพื่อรักษาแหล่งต้นน้ำลำธาร

เขตการใช้ที่ดินตำบลลำพญากลาง อำเภอมวกเหล็ก จังหวัดสระบุรี

ตารางที่ 3-1 สมบัติทางกายภาพและเคมีของดิน ตำบลลำพญากลาง อำเภอมวกเหล็ก จังหวัดสระบุรี

หน่วยที่ดิน	เนื้อดิน		การระบายน้ำ	ระดับความอุดมสมบูรณ์	ความลาดชัน (%)	ระดับ CEC (%)	ระดับ BS (%)	pH		ระดับกอนหิน (ชม.)		ความลึก (ชม.)	ปริมาณหินโผล่ (%)	เนื้อที่	
	บน	ล่าง						บน	ล่าง	บน	ล่าง			ไร่	ร้อยละ
28	เหนียว	เหนียว	ดีปานกลาง-ดี	ปานกลาง	0-2	ปานกลาง	สูง	6.5-7.0	7.0-8.5	-	-	>150	-	15,011	11.71
28B	เหนียว	เหนียว	ดีปานกลาง-ดี	ปานกลาง	2-5	ปานกลาง	สูง	6.5-7.0	7.0-8.5	-	-	>150	-	6,512	5.08
29B	เหนียว	เหนียว	ดี	ต่ำ	2-5	ต่ำ	ต่ำ	4.5-5.0	5.0-5.5	-	-	>150	-	1,372	1.07
31	ร่วนปนดินเหนียว	เหนียว	ดี	ปานกลาง	0-2	ปานกลาง	ปานกลาง	5.5-6.5	5.5-7.0	-	-	>150	-	3,721	2.90
31B	ร่วนปนดินเหนียว	เหนียว	ดี	ปานกลาง	2-5	ปานกลาง	ปานกลาง	5.5-6.5	5.5-7.0	-	-	>150	-	7,600	5.93
31C	ร่วนปนดินเหนียว	เหนียว	ดี	ปานกลาง	5-12	ปานกลาง	ปานกลาง	5.5-6.5	5.5-7.0	-	-	>150	-	1,587	1.24
47B	ร่วนปนดินเหนียวปนกรวด	เหนียวปนกรวด	ดี	ต่ำ	2-5	ปานกลาง	ปานกลาง	5.5-6.5	6.5-7.0	15-35	35-60	0-50	-	10,615	8.28
47C	ร่วนปนดินเหนียวปนกรวด	เหนียวปนกรวด	ดี	ต่ำ	5-12	ปานกลาง	ปานกลาง	5.5-6.5	6.5-7.0	15-35	35-60	0-50	-	19,217	15.00

ตารางที่ 3-1 (ต่อ)

หน่วยที่ดิน	เนื้อดิน		การระบายน้ำ	ระดับความอุดมสมบูรณ์	ความลาดชัน (%)	ระดับ CEC (%)	ระดับ BS (%)	pH		ระดับก้อนหิน (ชม.)		ความลึก (ชม.)	ปริมาณหินโผล่ (%)	เนื้อที่	
	บน	ล่าง						บน	ล่าง	บน	ล่าง			ไร่	ร้อยละ
47D	ร่วนปนดินเหนียวปนกรวด	เหนียวปนกรวด	ดี	ต่ำ	12-20	ปานกลาง	ปานกลาง	5.5-6.5	6.5-7.0	15-35	35-60	0-50	-	6,133	4.78
47E	ร่วนปนดินเหนียวปนกรวด	เหนียวปนกรวด	ดี	ต่ำ	20-35	ปานกลาง	ปานกลาง	5.5-6.5	6.5-7.0	15-35	35-60	0-50	-	3,226	2.52
52B	เหนียว	เหนียวปนกรวด	ดี	สูง	2-5	สูง	สูง	6.0-7.0	7.0-8.5	-	35-60	0-50	-	2,516	1.96
52C	เหนียว	เหนียวปนกรวด	ดี	สูง	5-12	สูง	สูง	6.0-7.0	7.0-8.5	-	35-60	0-50	-	1,352	1.05
55B	ร่วนปนดินเหนียว	เหนียว	ดี	ปานกลาง	2-5	สูง	ปานกลาง	6.0-6.5	6.5-7.0	-	-	50-100	-	4,488	3.50
55C	ร่วนปนดินเหนียว	เหนียว	ดี	ปานกลาง	5-12	สูง	ปานกลาง	6.0-6.5	6.5-7.0	-	-	50-100	-	380	0.30
62	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	38,056	29.69
RC (พื้นที่หินพื้นโผล่)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	>25	847	0.66

เขตการใช้ที่ดินตำบลลำพญากลาง อำเภอมวกเหล็ก จังหวัดสระบุรี

ตารางที่ 3-1 (ต่อ)

หน่วยที่ดิน	เนื้อดิน		การระบาย น้ำ	ระดับ ความอุดม สมบูรณ์	ความลาด ชัน (%)	ระดับ CEC (%)	ระดับ BS (%)	pH		ระดับกอนหิน (ชม.)		ความ ลึก (ชม.)	ปริมาณ หินโผล่ (%)	เนื้อที่	
	บน	ล่าง						บน	ล่าง	บน	ล่าง			ไร่	ร้อยละ
U (ที่อยู่อาศัย)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4,271	3.33
W (แหล่งน้ำ)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1,297	1.00
รวม														128,201	100.00

ที่มา : สำนักสำรวจดินและวางแผนการใช้ที่ดิน

3.2 ทรัพยากรน้ำ

3.2.1 แหล่งน้ำธรรมชาติ

แหล่งน้ำธรรมชาติที่สำคัญได้แก่ ห้วยยาง ห้วยน้ำซำ ห้วยไคร้ ห้วยบง ห้วยซำ ตะคอง คลองสวนมะเดื่อ คลองสายชนวน คลองไทร คลองลำสมพุง คลองลำพญากลางและ คลองหัวโลน

3.2.2 แหล่งน้ำที่สร้างขึ้น

พื้นที่ของตำบลลำพญากลางไม่มีระบบชลประทาน แต่มีบ่อน้ำในไร่นา ซึ่งเกษตรกรสามารถใช้ประโยชน์ทางการเกษตรได้ตลอดทั้งปี นอกจากนี้ยังมีระบบประปาหมู่บ้านที่ใช้ประโยชน์ในการอุปโภคบริโภค

3.3 ทรัพยากรป่าไม้

จากข้อมูลแผนที่เขตป่าไม้ถาวรของกรมพัฒนาที่ดิน แผนที่เขตป่าสงวนแห่งชาติของกรมป่าไม้และแผนที่เขตอุทยานแห่งชาติของกรมอุทยาน สัตว์ป่า และพันธุ์พืช เพื่อแสดงพื้นที่ป่าตามกฎหมาย พบว่าตำบลลำพญากลาง มีพื้นที่บางส่วนอยู่ใน เขตป่าสงวนแห่งชาติป่าทำฤทธิ์-ลำทองหลวง-ลำพญากลาง โดยพื้นที่ทั้งหมดเป็นเขตป่าไม้เพื่อการอนุรักษ์ จำนวน 14,774 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 11.52 ของพื้นที่ตำบล จากแผนที่ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ ยังพบว่าพื้นที่ตำบล ลำพญากลาง มีพื้นที่คุณภาพลุ่มน้ำชั้นที่ 1 และ 2 จำนวน 13,298 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 10.37 ของพื้นที่ตำบล

จากข้อมูลแผนที่การใช้ที่ดินของกรมพัฒนาที่ดิน ปี 2552 พบว่าปัจจุบัน ในเขตป่าสงวนแห่งชาติป่าทำฤทธิ์-ลำทองหลวง-ลำพญากลาง มีสภาพเป็นป่าไม้สมบูรณ์ จำนวน 14,607 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 11.39 ของพื้นที่ตำบล และในพื้นที่คุณภาพลุ่มน้ำชั้นที่ 1 และ 2 มีสภาพเป็นป่าไม้สมบูรณ์ จำนวน 13,217 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 10.31 ของพื้นที่ตำบล

นอกจากนี้ยังมีพื้นที่ที่มีสภาพเป็นป่าไม้ ซึ่งอยู่นอกเขตป่าไม้ตามกฎหมาย ดังนี้ มีสภาพเป็นป่าไม้สมบูรณ์ จำนวน 18,220 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 14.21 ของพื้นที่ตำบล พื้นที่ป่าไม้เสื่อมโทรมจำนวน 584 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 0.46 ของพื้นที่ตำบล

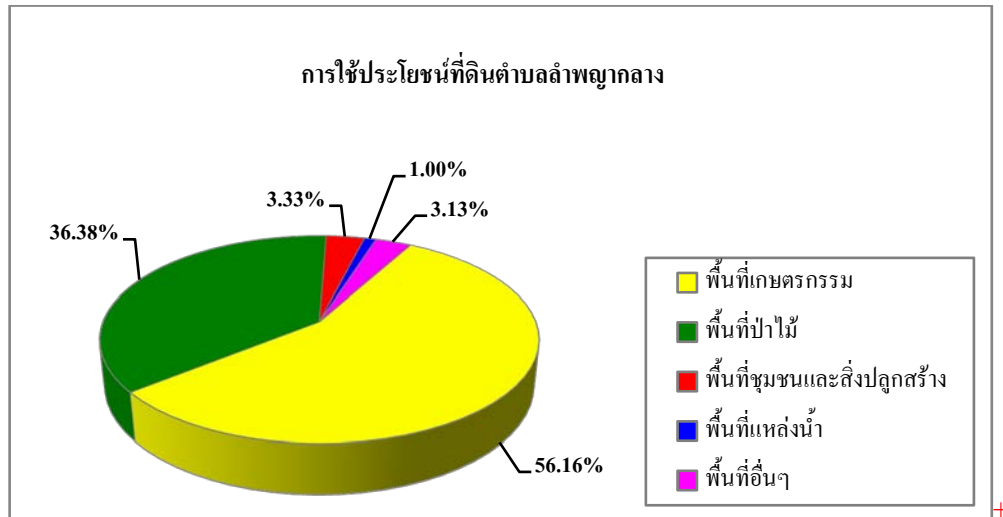
หมายเหตุ : จากการวิเคราะห์แผนที่มาตราส่วน 1:50,000 โดยวิธีซ้อนทับด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

3.4 สภาพการใช้ที่ดิน

จากการสำรวจการใช้ประโยชน์ที่ดินของ ตำบล ลำพญากลาง อำเภอมวกเหล็ก จังหวัดสระบุรี ในปี พ.ศ. 255 2 โดยส่วนวิเคราะห์สภาพการใช้ที่ดินที่ 1 สำนัก นโยบายและแผนการใช้ที่ดิน พบว่า ตำบล ลำพญากลาง มีเนื้อที่ทั้งหมด 128,201 ไร่ มีการใช้ประโยชน์ที่ดินจำแนกเป็น 5

เขตการใช้ที่ดินตำบลลำพญากลาง อำเภอมวกเหล็ก จังหวัดสระบุรี

ประเภท โดยเป็นพื้นที่ประเภทเกษตรกรรมสูงเป็นอันดับหนึ่ง มีเนื้อที่ 71,988ไร่ หรือร้อยละ 56.16 ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ปลูกข้าวโพดถึง 33,983ไร่ หรือร้อยละ 26.51 รองลงมาคือพื้นที่ประเภทชุมชน และสิ่งปลูกสร้างโดยมีเนื้อที่ 4,271ไร่ หรือร้อยละ 3.33 ของพื้นที่ตำบล พื้นที่ป่าไม่มีเนื้อที่ 46,628 ไร่ หรือร้อยละ 36.38 พื้นที่แหล่งน้ำมีเนื้อที่ 1,297ไร่ หรือร้อยละ 1.00 พื้นที่อื่นๆ มีเนื้อที่ 4,017ไร่ หรือร้อยละ 3.13 สรุปได้ตามรูปที่ 3-2

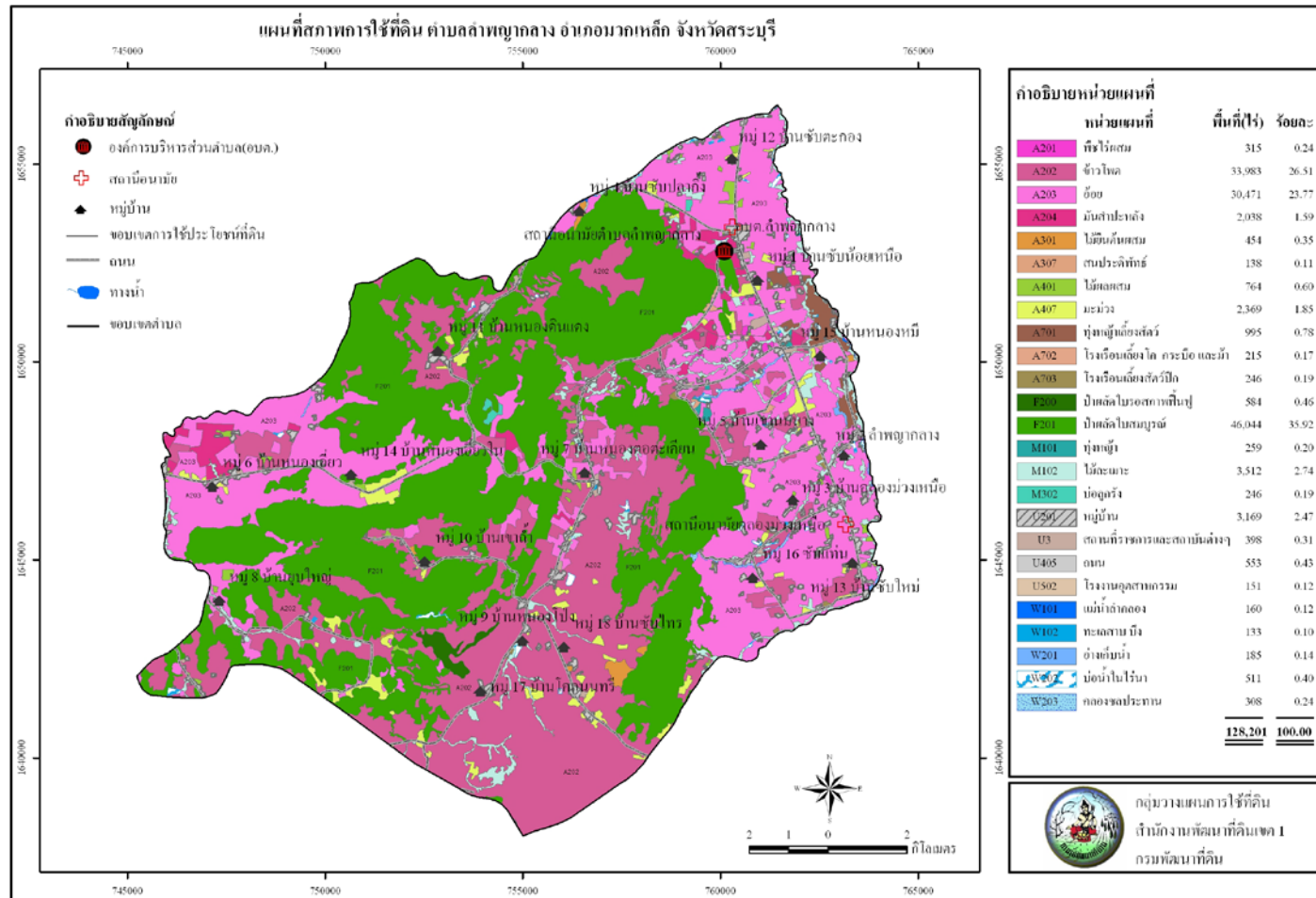
รูปที่ 3-2 สัดส่วนการใช้ประโยชน์ที่ดินตำบลลำพญากลาง

ตารางที่ 2 สภาพการใช้ที่ดินตามประเภทต่างๆ ในปัจจุบันของพญากลาง อำเภอมวกเหล็ก จังหวัดสระบุรี

ประเภทการใช้ที่ดิน	เนื้อที่	
	ไร่	ร้อยละ
1.พื้นที่เกษตรกรรม	71,988	56.16
-พืชไร่ผสม	315	0.24
-ข้าวโพด	33,983	26.51
-อ้อย	30,471	23.77
-มันสำปะหลัง	2,038	1.59
-ไม้ยืนต้นผสม	454	0.35
-สนประดิพัทธ์	138	0.11
-ไม้ผลผสม	764	0.60
-มะม่วง	2,369	1.85
-ทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์	995	0.78
-โรงเรือนเลี้ยงโค กระบือ และม้า	215	0.17

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ประเภทการใช้ที่ดิน	เนื้อที่	
	ไร่	ร้อยละ
- โรงเรือนเลี้ยงสัตว์ปีก	246	0.19
2. พื้นที่ป่าไม้	46,628	36.38
- ป่าผลัดใบรอสภาพฟื้นฟู	584	0.46
- ป่าผลัดใบสมบูรณ์	46,044	35.92
3. พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง	4,271	3.33
- หมู่บ้าน	3,169	2.47
- สถานที่ราชการและสถาบันต่างๆ	398	0.31
- ถนน	553	0.43
- โรงงานอุตสาหกรรม	151	0.12
4. พื้นที่แหล่งน้ำ	1,297	1.00
- แม่น้ำลำคลอง	160	0.12
- ทะเลสาบ บึง	133	0.10
- อ่างเก็บน้ำ	185	0.14
- บ่อน้ำในไร่นา	511	0.40
- คลองชลประทาน	308	0.24
5. พื้นที่อื่นๆ	4,017	3.13
- ทุ่งหญ้า	259	0.20
- ไม้ตะเภา	3,512	2.74
- บ่อลูกรัง	246	0.19
รวม	128,201	100.00

บทที่ 4

การประเมินคุณภาพที่ดิน

การประเมินคุณภาพที่ดิน เป็นการพิจารณาศักยภาพของหน่วยทรัพยากรดินต่อการใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทต่างๆ ในระดับการจัดการที่แตกต่างกัน โดยพิจารณาจากสมบัติของดินด้านกายภาพและเคมี สถานภาพเศรษฐกิจและสังคม สภาพแวดล้อมที่มีผลต่อการเจริญเติบโตของพืช รวมทั้งความยากง่ายในการใช้ประโยชน์ที่ดินในการปลูกพืช หรือประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดิน

4.1 ประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดิน

หมายถึง ชนิดหรือระบบที่ดินด้านการเกษตร สภาพการผลิต ลักษณะการดำเนินงาน การใช้แรงงาน เทคโนโลยีและการจัดการ จากการศึกษาการใช้ประโยชน์ที่ดิน ที่ดำเนินการโดยส่วนวิเคราะห์สภาพการใช้ที่ดินที่ 1 รวมทั้งนโยบายพัฒนาการเกษตรของรัฐ สภาพเศรษฐกิจและสังคม และความต้องการของท้องถิ่นในพื้นที่ตำบลลำพญากลาง อำเภอมวกเหล็ก จังหวัดสระบุรี สามารถกำหนดประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดินที่เหมาะสมได้ ดังนี้

ตารางที่ 4-1 ประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดิน ตำบลลำพญากลาง อำเภอมวกเหล็ก จังหวัดสระบุรี

ประเภท	ชนิดพืช	พันธุ์	ผลผลิตเฉลี่ย (กิโลกรัมต่อไร่)
การใช้ประโยชน์ที่ดินหลัก	ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์	ลูกผสม	1,000
	อ้อย	-	10,000
	มันสำปะหลัง	ระยอง 7, ห้วยบง 60, เกษตรศาสตร์	4,000
การใช้ประโยชน์ที่ดินทางเลือก	มะม่วง	เขียวเสวย, น้ำดอกไม้	-
	ไม้ยืนต้นผสม	-	-
	ทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์	-	-

ที่มา : สำนักงานเกษตรจังหวัดสระบุรี

4.2 คุณภาพที่ดินที่นำมาประเมิน

คุณภาพที่ดิน (Land Qualities :LQ) ที่นำมาประเมินสำหรับการปลูกพืชในระบบของ FAO Framework ได้กำหนดไว้ 25 ชนิด สำหรับในพื้นที่ตำบลนี้อาจนำคุณภาพที่ดินมาประเมินเพียงไม่กี่ชนิด ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความพร้อมของข้อมูล ความแตกต่างของภูมิภาค และระดับความรุนแรงของคุณลักษณะดินที่มีผลต่อผลผลิตตลอดจน ชนิดของพืช และความต้องการการใช้ประโยชน์ที่ดิน (Land Use Requirements : LUR) ดังนั้นคุณภาพที่ดินที่นำมาใช้มีดังนี้

- ระบบอุณหภูมิ (Temperature regime : t) คุณลักษณะที่ดินที่เป็นตัวแทน ได้แก่ ค่าอุณหภูมิเฉลี่ยในฤดูเพาะปลูก เพราะอุณหภูมิมีอิทธิพลต่อการงอกของเมล็ด การออกดอกของพืช บางชนิดและมีส่วนสัมพันธ์กับขบวนการสังเคราะห์แสง ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อเจริญเติบโตของพืช

- ความชุ่มชื้นที่เป็นประโยชน์ต่อรากพืช (Moisture availability : m) คุณลักษณะที่ดินที่เป็นตัวแทน ได้แก่ ระยะเวลาของการท่วมขังของน้ำในฤดูฝน ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยในรอบปีหรือความต้องการน้ำในช่วงการเจริญเติบโตของพืช และลักษณะของเนื้อดิน ซึ่งมีผลทางอ้อมในเรื่องความจุในการอุ้มน้ำที่เป็นประโยชน์ต่อพืช

- ความเป็นประโยชน์ของออกซิเจนต่อรากพืช (Oxygen availability : o) คุณลักษณะที่ดินที่เป็นตัวแทน ได้แก่ สภาพการระบายน้ำของดิน ทั้งนี้พืชโดยทั่วไป รากพืชต้องการออกซิเจนในขบวนการหายใจ

- ความเป็นประโยชน์ของธาตุอาหาร (Nutrient availability : s) คุณลักษณะที่ดินที่เป็นตัวแทน ได้แก่ ปริมาณธาตุอาหารพืชในดิน

- สภาพการหยั่งลึกของราก (Rooting conditions :r) คุณลักษณะที่ดินที่เป็นตัวแทน ได้แก่ ความลึกของดิน ความลึกของระดับน้ำใต้ดิน และชั้นการหยั่งลึกของราก โดยความยากง่ายของการหยั่งลึกของรากในดินมีปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ลักษณะเนื้อดิน โครงสร้างของดิน การเกาะตัวของดิน และปริมาณกรวดหรือเศษหินที่พบในหน้าตัดดิน

- ความเสียหายจากน้ำท่วม (Flood hazard :f) คุณลักษณะที่ดินที่เป็นตัวแทน ได้แก่ จำนวนครั้งที่น้ำท่วมในช่วงรอบปี

- การมีเกลือมากเกินไป (Excess of salts :x) คุณลักษณะที่ดินที่เป็นตัวแทน ได้แก่ ปริมาณเกลืออิสระที่สะสมมากเกินไปจนเป็นอันตรายต่อการเจริญเติบโตของพืช

- สารพิษ (Soil toxicities :z) ระดับความลึกของชั้น jarosite ซึ่งจะมีอิทธิพลต่อปฏิกิริยาของดินจะทำให้ดินเป็นกรดจัดมาก ปริมาณซัลเฟตของเหล็กและอลูมิเนียมในดินจะสูงมากจนเป็นพิษต่อพืช

ในที่นี้พิจารณาความเป็นกรดเป็นด่างของดินซึ่งจะมีผลต่อความเจริญเติบโตของพืช เนื่องจากปฏิกิริยาดินจะทำให้สภาพต่างๆ ทางด้านเคมีและชีวภาพของดินถูกเปลี่ยนไปในสภาพที่เหมาะสมหรือไม่เหมาะสมต่อพืชที่ปลูกหรือมีผลต่อกิจกรรมของจุลินทรีย์ในดิน โดยกิจกรรมของจุลินทรีย์ในดินสามารถเป็นตัวควบคุมระดับของธาตุอาหารที่เป็นประโยชน์ต่อพืชได้ ด้วยสาเหตุนี้จึงต้องมีการปรับปรุงสภาพความเป็นกรดเป็นด่างของดิน โดยขึ้นอยู่กับชนิดของพืชที่ปลูกด้วย เพื่อให้ความเป็นกรดเป็นด่างของดินอยู่ในสภาพที่เหมาะสม

- ศักยภาพการใช้เครื่องจักร (Potential for mechanization :w) คุณลักษณะที่ดินที่เป็นตัวแทน ได้แก่ ความลาดชันของพื้นที่ ปริมาณหินโผล่ ปริมาณก้อนหิน และการมีเนื้อดินเหนียวจัด ซึ่งปัจจัยทั้ง 4 นี้ อาจเป็นอุปสรรคต่อการไถพรวนโดยเครื่องจักร

- ความเสียหายจากการกัดกร่อน (Erosion hazard :e) คุณลักษณะที่ดินที่เป็นตัวแทน ได้แก่ ความลาดชันของพื้นที่

4.3 การจำแนกชั้นความเหมาะสมของที่ดิน

หลักการของ FAO Framework ได้จำแนกอันดับความเหมาะสมของที่ดินเป็น 2 อันดับ (Order) คือ

- (1) อันดับที่เหมาะสม (Order S : Suitability)
- (2) อันดับที่ไม่เหมาะสม (Order N : Not Suitability)

และจาก 2 อันดับที่ได้แบ่งย่อยออกเป็น 4 ชั้น (Class) ดังนี้

S1 : ชั้นที่มีความเหมาะสมสูง (Highly Suitable)

S2 : ชั้นที่มีความเหมาะสมปานกลาง (Moderately Suitable)

S3 : ชั้นที่มีความเหมาะสมเล็กน้อย (Marginally Suitable)

N : ชั้นที่ไม่มีความเหมาะสม (Not Suitable)

การจำแนกชั้นความเหมาะสมของที่ดินในพื้นที่ตำบลเป็นการประเมินความสามารถของดินหรือประเมินศักยภาพของดินต่อการปลูกพืชหรือประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดินที่ได้กล่าวไว้แล้วโดยการหาความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพที่ดินจากกลุ่มชุดดินที่ได้ทำการสำรวจไว้ในชั้นละเอียด (ส่วนสำรวจจำแนกดินที่ 1, 2551) กับความต้องการปัจจัยต่างๆ ที่มีผลต่อการเจริญเติบโตและให้ผลผลิตของพืชหรือประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดินแต่ละชนิดเพื่อจำแนกชั้นความเหมาะสมของชุดดินต่างๆ ต่อประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดิน

ทั้งนี้ได้ทำการจำแนกชั้นความเหมาะสมของที่ดินดังกล่าวออกเป็น 4 ชั้น โดยใช้ปัจจัยหรือข้อจำกัดต่างๆ พิจารณาผลของการจำแนกชั้นความเหมาะสมของที่ดินในพื้นที่ตำบลได้ดังตารางที่ 4-2 และการจำแนกชั้นความเหมาะสมของที่ดินดังกล่าว สามารถสรุปชุดดินและเนื้อที่ของแต่ละประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดินที่มีชั้นความเหมาะสมสูง ความเหมาะสมปานกลาง และความเหมาะสมเล็กน้อย ดังตารางที่ 4-3, 4-4 และ 4-5 ตามลำดับ

ตารางที่ 4-2 ชั้นความเหมาะสมของที่ดิน ตำบลลำพญากลาง อำเภอมวกเหล็ก จังหวัดสระบุรี

หน่วย แผนที่ดิน	ข้าว	ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์	ข้าวฟ่าง	มันสำปะหลัง	อ้อยโรงงาน	มะม่วง	พริก	มะเขือเทศ	ทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์	พื้นที่ (ไร่)	ร้อยละ
เขตนํ้าฝน											
28	N	S2m	S1	S1	S3m	S2m	S1	S1	S1	15,011	11.71
28B	N	S2m	S1	S1	S3m	S2m	S1	S2e	S1	6,512	5.08
29B	N	S2msn	S2sn	S2sn	S3m	S2msn	S2sn	S2e	S1	1,372	1.07
31	N	S2m	S1	S1	S3m	S2m	S1	S1	S1	3,721	2.90
31B	N	S2m	S1	S1	S3m	S2m	S1	S2e	S1	7,600	5.93
31C	N	S2me	S2e	S2e	S3m	S2m	S2e	S2e	S1	1,587	1.24
47B	N	S3r	S3r	S3r	S3mr	N	S3r	S2re	S2r	10,615	8.28
47C	N	S3r	S3r	S3r	S3mr	N	S3r	S2re	S2r	19,217	15.00
47D	N	S3re	S3re	S3re	S3mre	N	S3re	S3e	S2re	6,133	4.78
47E	N	N	N	N	N	N	N	N	S3e	3,226	2.52
52B	N	S3r	S3r	S3r	S3mr	N	S3r	S2re	S1	2,516	1.96
52C	N	S3r	S3r	S3r	S3mr	N	S3r	S2re	S1	1,352	1.05
55B	N	S2mr	S2r	S2r	S3m	S3r	S2r	S2e	S1	4,488	3.50
55C	N	S2mre	S2re	S2re	S3m	S3r	S2re	S2e	S1	380	0.30
62	N	N	N	N	N	N	N	N	N	38,056	29.69
RC	-	-	-	-	-	-	-	-	-	847	0.66
U	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4,271	3.33
W	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1,297	1.00
รวม										128,201	100.00

คำอธิบาย

S1	=	ชั้นที่มีความเหมาะสมของที่ดินสูง
S2	=	ชั้นที่มีความเหมาะสมของที่ดินปานกลาง
S3	=	ชั้นที่มีความเหมาะสมของที่ดินเล็กน้อย
N	=	ชั้นที่ไม่มีความเหมาะสมของที่ดิน
m	=	ข้อจำกัดของที่ดินเนื่องจากความชุ่มชื้นที่เป็นประโยชน์ต่อพืช
s	=	ข้อจำกัดของที่ดินเนื่องจากความเป็นประโยชน์ของธาตุอาหารพืช
n	=	ข้อจำกัดของที่ดินเนื่องจากความจุในการดูดซับธาตุอาหาร
r	=	ข้อจำกัดของที่ดินเนื่องจากเป็นอุปสรรคต่อการหยั่งลึกของราก
e	=	ข้อจำกัดของดินเนื่องจากความเสียหายจากการกัดกร่อน

ตารางที่ 4-3 ชั้นความเหมาะสมสูง (S1) ของที่ดินแต่ละประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดิน**ตำบลลำพญากลาง อำเภอมวกเหล็ก จังหวัดสระบุรี**

การใช้ประโยชน์ที่ดิน	หน่วยที่ดิน	
	เขตน้ำฝน	เขตชลประทาน
1. ข้าว	-	-
2. ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์	-	-
3. ข้าวฟ่าง	28,28B,31,31B	-
4. มันสำปะหลัง	28,28B,31,31B	-
5. อ้อยโรงงาน	-	-
6. มะม่วง	-	-
7. พริก	28,28B,31,31B	-
8. มะเขือเทศ	28,31	-
9. ทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์	28,28B,29B,31,31B,31C, 52B,52C,55B,55C	-

ตารางที่ 4-4 ชั้นความเหมาะสมปานกลาง (S2) ของที่ดินแต่ละประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดิน

ตำบลลำพญากลาง อำเภอมวกเหล็ก จังหวัดสระบุรี

การใช้ประโยชน์ที่ดิน	หน่วยที่ดิน	
	เขตน้ำฝน	เขตชลประทาน
1. ข้าว	-	-
2. ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์	28,28B,29B,31,31B,31C,55B,55C	-
3. ข้าวฟ่าง	29B,31C,55B,55C	-
4. มันสำปะหลัง	29B,31C,55B,55C	-
5. อ้อยโรงงาน	-	-
6. มะม่วง	28,28B,29B,31,31B,31C	-
7. พริก	29B,31C,55B,55C	-
8. มะเขือเทศ	28B,29B,31B,31C,47B,47C,52B,52C,55B,55C	-
9. พืชไร่เลี้ยงสัตว์	47B,47C,47D	-

ตารางที่ 4-5 ชั้นความเหมาะสมเล็กน้อย (S3) ของที่ดินแต่ละประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดิน

ตำบลลำพญากลาง อำเภอมวกเหล็ก จังหวัดสระบุรี

การใช้ประโยชน์ที่ดิน	หน่วยที่ดิน	
	เขตน้ำฝน	เขตชลประทาน
1. ข้าว		-
2. ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์	47B, 47C, 47D, 52B, 52C	-
3. ข้าวฟ่าง	47B, 47C, 47D, 52B, 52C	-
4. มันสำปะหลัง	47B, 47C, 47D, 52B, 52C	-
5. อ้อยโรงงาน	28,28B,29B,31,31B,31C, 47B, 47C, 47D, 52B, 52C, 55B, 55C	-
6. มะม่วง	55B, 55C	-
7. พริก	47B, 47C, 47D, 52B, 52C	-
8. มะเขือเทศ	47D	-
9. พืชไร่เลี้ยงสัตว์	47E	-

บทที่ 5

ศักยภาพของพื้นที่ปัญหา – ความต้องการและทัศนคติของเกษตรกร

ศักยภาพของพื้นที่และความต้องการของเกษตรกร ได้จากการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลปฐมภูมิที่สำรวจได้ในพื้นที่ตำบลและข้อมูลทุติยภูมิ รายงานแผนพัฒนาการเกษตร แผนพัฒนา 3 ปีและแผนยุทธศาสตร์การพัฒนางานองค์การบริหารส่วนตำบลและหรือเทศบาล โดยแบ่งการศึกษาออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 ทัศนคติของเกษตรกรด้านการใช้และพัฒนาที่ดิน ส่วนที่ 2 ปัญหาของเกษตรกร(ปัญหาด้านการประกอบอาชีพและปัญหาด้านการครองชีพ)และความต้องการของเกษตรกร(ความต้องการด้านการประกอบอาชีพและความต้องการด้านการครองชีพ)ส่วนที่ 3 ศักยภาพของพื้นที่(จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและข้อจำกัดของพื้นที่)

5.1 ทัศนคติของเกษตรกรด้านการใช้และการพัฒนาที่ดิน

จากการสำรวจเกษตรกรตัวอย่างเกี่ยวกับทัศนคติด้านการใช้และการพัฒนาที่ดิน พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ และมันสำปะหลัง สภาพดินที่ใช้ทำการเกษตรในปัจจุบันส่วนใหญ่เป็นดินเหนียวปนทราย หากสภาพดินเสื่อมโทรมเกษตรกรตัวอย่างส่วนใหญ่มีวิธีการแก้ไขปัญหาด้วยการใส่ปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ใส่ปุ๋ยพืชสดเช่น โสนถั่วต่างๆ และไม่เผาเศษหรือซากพืช ในด้านแหล่งน้ำที่ใช้ในการทำการเกษตรเกษตรกรตัวอย่างส่วนใหญ่จะใช้น้ำฝนเป็นหลักเกี่ยวกับปัญหากล้งแล้งหรือขาดแคลนน้ำ พบว่าเกษตรกรตัวอย่างร้อยละ 60.00 ประสบปัญหาโดยประสบปัญหาทุกปีและ 1-2 ปีต่อครั้ง ส่วนปัญหาน้ำท่วมในพื้นที่การเกษตรพบว่าเกษตรกรร้อยละ 50.00 ประสบปัญหา โดยประสบปัญหาทุกปี ในด้านความต้องการที่จะเปลี่ยนแปลงชนิดพืชที่ปลูกอยู่เดิมเป็นพืชอุตสาหกรรมเช่น อ้อยโรงงาน มันสำปะหลัง ยางพารา ยูคาลิปตัส ไม้ผลหรือสับดูเกษตรกรตัวอย่างร้อยละ 60.00 ไม่ต้องการเปลี่ยนแปลงโดยให้เหตุผลว่าพืชเดิมที่ปลูก มีตลาดรองรับ ไม่ต้องใช้เงินทุนมาก ปลูกและดูแลรักษาง่าย ในด้านความสนใจต่อพืชชนิดใหม่หรือพันธุ์ใหม่หรือเทคโนโลยีใหม่เกษตรกรตัวอย่างร้อยละ 90.00 สนใจและมีความสนใจในการทำเกษตรอินทรีย์แบบไม่ใช้สารเคมีและใช้สารเคมีระดับปลอดภัย ปัจจุบันการทำเกษตรอินทรีย์ในตำบลยังไม่แพร่หลายมากนัก นอกจากนี้เกษตรกรตัวอย่างทั้งหมดมีความสนใจในการทำเกษตรแบบพอเพียง เกี่ยวกับการรวมกลุ่มกันผลิตหรือขายผลผลิตทางการเกษตรมีเกษตรกรตัวอย่างทั้งหมดไม่มีการรวมกลุ่มกันผลิตหรือขายผลผลิตซึ่งทำให้ไม่มีอำนาจในการต่อรองราคาสินค้า สำหรับแนวทางในการเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรมีเกษตรกรตัวอย่าง ร้อยละ 80.00 ทราบแนวทางในการเพิ่มผลผลิตโดยส่วนใหญ่จะใช้วิธีการปลูกพืชปุ๋ยสดเช่น พืชตระกูลถั่ว โสนอัฟริกัน ปอเทืองแล้วไถกลบ

เปลี่ยนพันธุ์ใหม่ ใส่ปุ๋ยเคมี ปุ๋ยอินทรีย์ ปุ๋ยชีวภาพและวัสดุต่างๆเพื่อปรับปรุงบำรุงดิน ในด้านการเลี้ยงสัตว์เพื่อการค้าเกษตรกรตัวอย่างร้อยละ 80.00 ของเกษตรกรตัวอย่างทั้งหมดเลี้ยงสัตว์เพื่อการค้า โดยสัตว์ที่เลี้ยงได้แก่ ไก่เนื้อ และสัตว์ปีก

ในด้านการให้บริการจากกรมพัฒนาที่ดิน พบว่าเกษตรกรตัวอย่างร้อยละ 60.00 เคยได้รับการบริการจากกรมพัฒนาที่ดินโดยประเภทบริการที่ได้รับได้แก่ ผลิตภัณฑ์ปรับปรุงบำรุงดิน (สารเร่ง พด.ต่างๆ) คำแนะนำหรือความช่วยเหลือจากหมอดินอาสา และปุ๋ยหมัก เกษตรกรตัวอย่างเกือบทั้งหมดต้องการความช่วยเหลือด้านการพัฒนาแหล่งน้ำโดยเฉพาะขุดลอกแหล่งน้ำ ในด้านความยินดีที่จะปลูกหญ้าแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ ในพื้นที่การเกษตรบางส่วนเกษตรกรตัวอย่างร้อยละ 40.00 ยินดีที่จะทำตาม เกษตรกรตัวอย่างเกือบทั้งหมด เคยรับทราบเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ปรับปรุงบำรุงดินของกรมพัฒนาที่ดินและร้อยละ 77.78 เคยทดลองใช้ผลิตภัณฑ์โดยได้รับคำแนะนำจากเจ้าหน้าที่กรมพัฒนาที่ดิน และจากหมอดินอาสา สำหรับผลิตภัณฑ์ของกรมพัฒนาที่ดินที่ใช้ในการปรับปรุงบำรุงดินที่เกษตรกรตัวอย่างต้องการมากที่สุดได้แก่ เมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด สารเร่งพด.2 ใช้ผลิตปุ๋ยน้ำหมักชีวภาพ สารเร่งพด.1 ใช้ทำปุ๋ยหมัก สารเร่งพด.3 ใช้ผลิตเชื้อจุลินทรีย์ควบคุมโรคพืช ดังตารางที่ 5-1

ตารางที่ 5-1 ทักษะของเกษตรกรด้านการใช้และพัฒนาที่ดิน ต.ลำพญากลาง อ.มวกเหล็ก จังหวัดสระบุรี

รายการ	ร้อยละ
❖ พืชหลักที่เกษตรกรปลูก	
ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์	70.00
มันสำปะหลัง	50.00
❖ สภาพดินที่เกษตรกรปลูกพืชหลัก	
ดินไม่มีปัญหา	
ดินเหนียวปนทราย	40.00
ดินร่วน	20.00
ดินเหนียว	20.00
ดินมีปัญหา	
ดินมีกรวดหินปะปน	20.00
ดินกรด	20.00
❖ วิธีแก้ไขดินเสื่อมโทรมของเกษตรกร	
ใส่วัสดุปรับปรุงบำรุงดิน	

ตารางที่ 5-1 (ต่อ)

รายการ	ร้อยละ
ใส่ปุ๋ยหมัก/ปุ๋ยคอก	60.00
ใช้พืชปุ๋ยสด เช่น โสน ถั่วต่างๆ	40.00
ใส่ปุ๋ยชีวภาพ	40.00
ใส่สารปรับปรุงดิน เช่น ปูนมาร์ล ปูนโดโลไมท์	20.00
ใส่ปุ๋ยเคมี	10.00
❖ ใช้วิธีทางพืช	
ไม่เผาเศษ/ซากพืช	40.00
ปลูกพืชหมุนเวียน	40.00
ปลูกพืชขวางทางลาดชัน	10.00
วิธีการอื่นๆ	
ไถพรวนหลายครั้ง	20.00
❖ แหล่งน้ำที่เกษตรกรใช้ในการทำการเกษตร	
แหล่งน้ำธรรมชาติ	
น้ำฝน	70.00
ห้วย คลอง	10.00
แหล่งน้ำที่สร้างขึ้น	
บ่อบาดาล บ่อ สระ เหมือง/ฝาย/ฝายน้ำล้น	10.00
❖ พื้นที่ทำการเกษตรของเกษตรกรประสบปัญหาภัยแล้ง/ขาดแคลนน้ำที่ทำให้พืชที่ปลูกเสียหาย	
มี	60.00
ไม่มี	40.00
❖ ช่วงระยะเวลาที่เกิดปัญหาภัยแล้ง/ขาดแคลนน้ำ	
ทุกปี	50.00
1-2 ปีต่อครั้ง	50.00
❖ พื้นที่ทำการเกษตรของเกษตรกรประสบปัญหาน้ำท่วมที่ทำให้พืชที่ปลูกเสียหาย	
ไม่มี	50.00
มี	50.00

ตารางที่ 5-1 (ต่อ)

รายการ	ร้อยละ
❖ ช่วงระยะเวลาการเกิดปัญหาน้ำท่วมพื้นที่ทำการเกษตร	
ทุกปี	80.00
1-2 ปีต่อครั้ง	20.00
❖ เกษตรกรต้องการเปลี่ยนจากพืชที่ปลูกอยู่เดิมเป็นพืชอุตสาหกรรม	
ไม่ต้องการ	60.00
ต้องการ	40.00
❖ พืชที่เกษตรกรต้องการปลูกทดแทนพืชเดิม	
มันสำปะหลัง	25.00
ยูคาลิปตัส	25.00
❖ เกษตรกรต้องการเปลี่ยนชนิดพืชที่ปลูกเป็นพืชชนิดใหม่ เพราะพืชชนิดใหม่	
ใช้น้ำน้อย/ไม่มีปัญหาขาดแคลนน้ำ	83.33
ใช้แรงงานน้อย	83.33
มีโรงงานรับซื้อ/ใกล้แหล่งรับซื้อ	75.00
ลงทุนน้อย/ต้นทุนต่ำ	50.00
ใช้น้ำน้อย/ไม่มีปัญหาขาดแคลนน้ำ	50.00
เป็นพืชที่ทางราชการส่งเสริม	50.00
❖ เกษตรกรไม่ต้องการเปลี่ยนชนิดพืชที่ปลูกเพราะพืชเดิม	
มีตลาดรองรับ/เป็นที่ต้องการของตลาด	50.00
ไม่ต้องใช้เงินทุนมาก	33.33
ปลูกและดูแลรักษาง่าย	33.33
มีโรงงานรับซื้อ	33.33
ได้รับผลผลิตเร็ว	33.33
❖ ความสนใจของเกษตรกร เมื่อมีผู้มาแนะนำส่งเสริมพืชชนิดใหม่หรือพันธุ์ใหม่หรือเทคโนโลยีใหม่	
สนใจ	90.00
ไม่สนใจ	10.00
ไม่แน่ใจ	0.00

ตารางที่ 5-1 (ต่อ)

รายการ	ร้อยละ
❖ แนวทางของเกษตรกรในการเพิ่มผลผลิตพืช	
ทราบ	80.00
ไม่ทราบ	20.00
ปลูกพืชปุ๋ยสด เช่น พืชตระกูลถั่ว โสนอัฟริกัน ปอเทือง แล้วไถกลบ	87.50
เปลี่ยนพันธุ์ใหม่	75.00
ใส่ปุ๋ยเคมี ปุ๋ยอินทรีย์ ปุ๋ยชีวภาพ และวัสดุต่างๆ เพื่อปรับปรุงบำรุงดิน	75.00
ปลูกพืชหมุนเวียน	62.50
เพิ่มพื้นที่เพาะปลูก	37.50
เข้ารับการฝึกอบรม/หาความรู้เพิ่ม	37.50
❖ ความสนใจของเกษตรกรในการทำการเกษตรอินทรีย์	
สนใจ	90.00
ไม่สนใจ	10.00
❖ ชนิดของเกษตรอินทรีย์ที่เกษตรกรสนใจ	
ไม่ใช้สารเคมี	22.22
ใช้สารเคมีระดับปลอดภัย	22.22
❖ การทำการเกษตรอินทรีย์ในหมู่บ้าน/ตำบล	
ไม่มี	70.00
มี	30.00
❖ ความสนใจของเกษตรกรที่จะทำการเกษตรแบบพอเพียง	
สนใจ	100.00
❖ การรวมกลุ่มกันผลิตหรือจำหน่ายผลผลิตทางการเกษตรในหมู่บ้าน	
ไม่มี	100.00
❖ เกษตรกรมีการเลี้ยงสัตว์ไว้เพื่อจำหน่ายเป็นรายได้	
เลี้ยง	80.00
ไม่เลี้ยง	20.00

ตารางที่ 5-1 (ต่อ)

	รายการ	ร้อยละ
❖ ชนิดของสัตว์ที่เลี้ยง		
	โคนม	87.50
	สัตว์ปีก	62.50
	ปลา	12.50
	โคเนื้อ	12.50
❖ บริการจากกรมพัฒนาที่ดินที่เกษตรกรในหมู่บ้าน/ตำบล เคยได้รับ		
	ไม่มี	60.00
	มี	40.00
❖ ชนิดของบริการที่ได้รับจากกรมพัฒนาที่ดิน		
	ผลิตภัณฑ์ปรับปรุงบำรุงดิน(สารเร่ง พด. ต่างๆ)	100.00
	คำแนะนำ/ความช่วยเหลือจากหมอดินอาสา	100.00
	ปุ๋ยหมัก	66.67
	คำแนะนำวิธีการปรับปรุงบำรุงดิน	66.67
	เข้ารับการฝึกอบรม/ดูงาน	66.67
	แหล่งน้ำในไร่นาเช่น บ่อ สระ	33.33
	เมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด	33.33
❖ การพัฒนาแหล่งน้ำในหมู่บ้าน เกษตรกรคิดว่ากรมพัฒนาที่ดินควรสนับสนุน/ช่วยเหลือ		
	สนับสนุน/ช่วยเหลือ	100.00
❖ ประเภทแหล่งน้ำที่เกษตรกรต้องการให้กรมพัฒนาที่ดินช่วยเหลือ ได้แก่		
	ขุดลอกแหล่งน้ำ	44.44
	บ่อ สระในไร่นา	33.33
	ทำฝายกั้นน้ำ	22.22
	วางท่อ/คลอง/ระบบส่งน้ำ	22.22
❖ ความเต็มใจของเกษตรกรที่จะปลูกหญ้าแฝกเพื่อป้องกันรักษาน้ำดินและอนุรักษ์น้ำในพื้นที่เพาะปลูก		
	ไม่แน่ใจ	60.00
	ยินดี	40.00

ตารางที่ 5-1 (ต่อ)

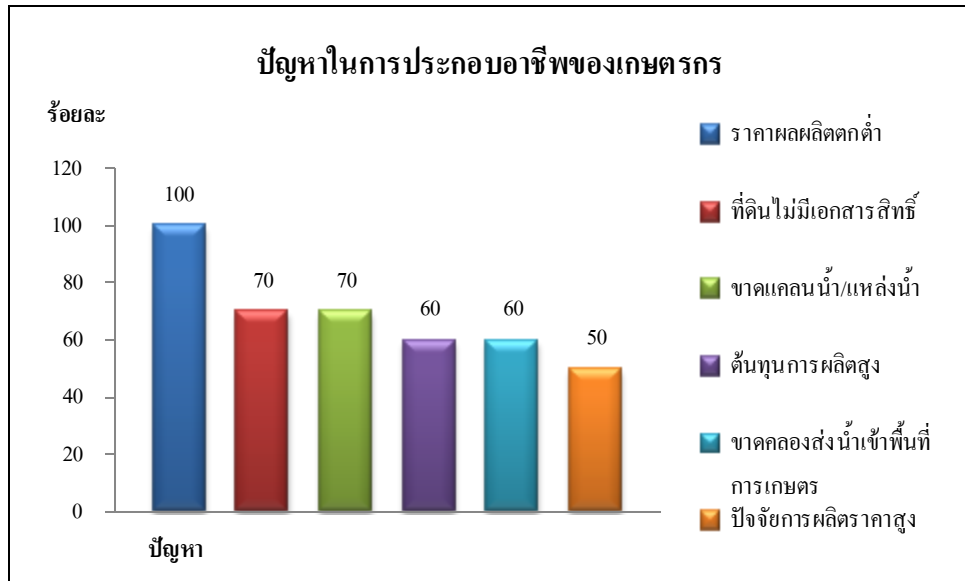
รายการ	ร้อยละ
❖ เกษตรกรเคยรับทราบเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ปรับปรุงบำรุงดิน ของกรมพัฒนาที่ดิน	
เคย	90.00
ไม่เคย	10.00
เกษตรกรที่ทราบข้อมูลผลิตภัณฑ์ของกรมพัฒนาที่ดินเคยทดลองใช้	77.78
เกษตรกรที่ทราบข้อมูลผลิตภัณฑ์ของกรมพัฒนาที่ดินไม่เคยทดลองใช้	11.11
❖ บุคคล/สื่อที่แนะนำให้เกษตรกรใช้ผลิตภัณฑ์ของกรมพัฒนาที่ดิน	
เจ้าหน้าที่กรมพัฒนาที่ดิน	57.14
หมอดินหมู่บ้าน/ตำบล	57.14
เจ้าหน้าที่เกษตรอำเภอ/ตำบล และ/หรือเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานอื่น	14.29
❖ ชนิดผลิตภัณฑ์บำรุงดินของกรมพัฒนาที่ดินที่เกษตรกรต้องการใช้	
เมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด	80.00
สารเร่ง พด.2 ใช้ทำปุ๋ยอินทรีย์น้ำ	80.00
สารเร่ง พด.1 ใช้ทำปุ๋ยหมัก	50.00
สารเร่ง พด.3 ใช้ผลิตเชื้อจุลินทรีย์ควบคุมโรคพืช	20.00
สารปรับปรุงบำรุงดิน พด.4 ใช้ปรับปรุงดินเพื่อการเกษตร	20.00
สารเร่ง พด.5 ใช้ผลิตสารกำจัดวัชพืช/หญ้าต่างๆ	10.00

ที่มา: จากการสำรวจ , 2555

5.2 ปัญหาและความต้องการของเกษตรกร

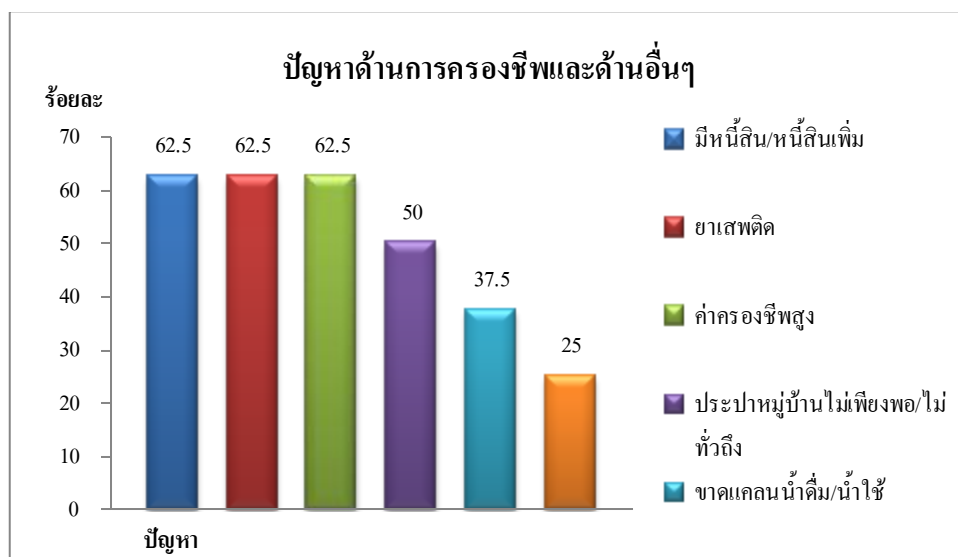
5.2.1 ปัญหาในการประกอบอาชีพด้านการเกษตรและการครองชีพ

จากการสำรวจข้อมูลเกษตรกรตัวอย่าง พบว่าเกษตรกรในตำบลประสบปัญหาที่สำคัญสองประการได้แก่ ปัญหาในการประกอบอาชีพด้านการเกษตรและด้านการครองชีพ ซึ่งปัญหาในการประกอบอาชีพมีเกษตรกรตัวอย่างเกือบทั้งหมดประสบปัญหาโดยปัญหาที่สำคัญที่เกษตรกรตัวอย่างประสบเป็นอันดับหนึ่งได้แก่ ราคาผลผลิตตกต่ำ คิดเป็นร้อยละ 100.00 ของจำนวนเกษตรกรตัวอย่างทั้งหมด รองลงมาได้แก่ ที่ดินไม่มีเอกสารสิทธิ์ ขาดแคลนน้ำหรือแหล่งน้ำ ต้นทุนการผลิตสูงคิดเป็นร้อยละ 70.00 70.00 และ 60.00 ตามลำดับที่เหลือเป็นปัญหาอื่นๆ ที่แตกต่างกันไป ดังกราฟที่ 5-1

กราฟที่ 5-1 ปัญหาในการประกอบอาชีพการเกษตร

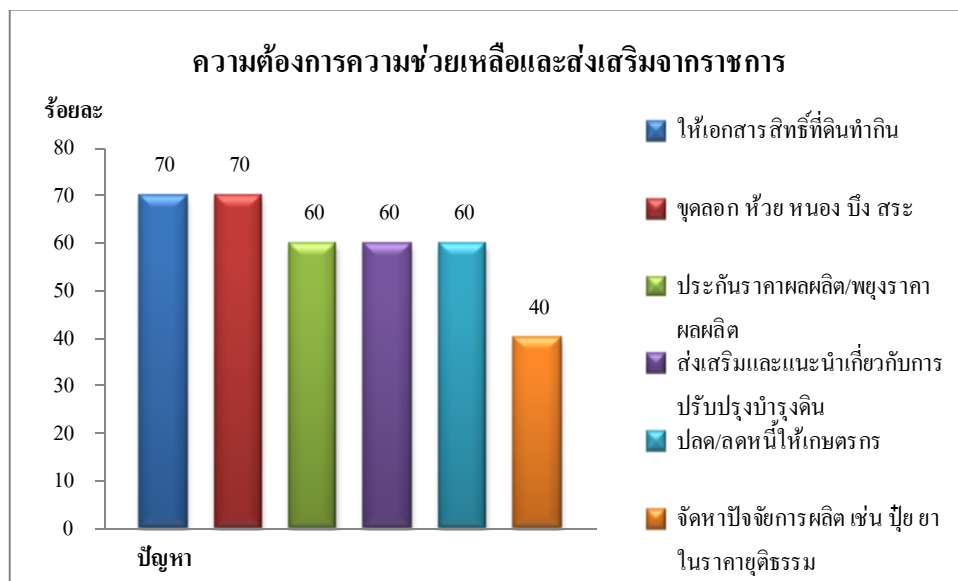
ส่วนปัญหาด้านการครองชีพและด้านอื่นๆ เกษตรกรตัวอย่างร้อยละ 80.00 ประสบปัญหา โดยปัญหาที่สำคัญที่เกษตรกรตัวอย่างประสบเป็นอันดับหนึ่งได้แก่ มีหนี้สิน ยาเสพติด และค่าครองชีพสูง มีสัดส่วนเท่ากันคิดเป็นร้อยละ 62.50 ของเกษตรกรตัวอย่างที่ประสบปัญหาด้านการครองชีพและด้านอื่นๆ รองลงมาได้แก่ ประปาหมู่บ้านไม่เพียงพอ ขาดแคลนนํ้าดื่ม นํ้าใช้ และนํ้าท่วม คิดเป็นร้อยละ 50.00 37.50 และ 25.00 ตามลำดับที่เหลือเป็นปัญหาอื่นๆ ที่แตกต่างกันไป ดังกราฟที่ 5-2

กราฟที่ 5-2 ปัญหาด้าน การครองชีพและด้านอื่นๆ

5.2.2 ความต้องการความช่วยเหลือและส่งเสริมจากราชการ

จากการสำรวจข้อมูลเกษตรกรตัวอย่าง พบว่ามีเกษตรกรตัวอย่างทั้งหมดต้องการความช่วยเหลือจากราชการ ซึ่งความต้องการความช่วยเหลือที่เกษตรกรตัวอย่างต้องการเป็นอันดับหนึ่งได้แก่ ให้เอกสารสิทธิ์ที่ดินทำกิน และขุดลอก ห้วย หนอง บึง สระ มีสัดส่วนเท่ากันคิดเป็นร้อยละ 70.00 ของเกษตรกรตัวอย่างที่ต้องการความช่วยเหลือ รองลงมาได้แก่ ประกันราคาผลผลิต ส่งเสริมและแนะนำเกี่ยวกับการปรับปรุงบำรุงดิน และปลดลดยกให้เกษตรกรมีสัดส่วนเท่ากันคิดเป็นร้อยละ 60.00 ที่เหลือเป็นความต้องการที่แตกต่างกันไป ดังตารางที่ 5-3

กราฟที่ 5-3 ความต้องการความช่วยเหลือและส่งเสริมจากราชการ

5.3 ศักยภาพของพื้นที่

ศักยภาพของพื้นที่ ได้จากการศึกษาและวิเคราะห์สภาพในพื้นที่ของตำบลที่เป็นจุดแข็งและจุดอ่อน รวมทั้งปัจจัยภายนอกที่เป็นโอกาสและข้อจำกัดในการพัฒนาด้านต่างๆ ข้อมูลที่ศึกษาได้จากข้อมูลปฐมภูมิที่สำรวจในพื้นที่ประกอบกับข้อมูลทุติยภูมิจากหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องได้แก่นโยบายของระดับต่างๆ แผนพัฒนาจังหวัด แผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบล แผนพัฒนา 3 ปี องค์การบริหารส่วนตำบล แผนงานและโครงการต่างๆ เป็นต้น ได้ผลการศึกษาดังนี้

ด้านทรัพยากรธรรมชาติ

จุดแข็ง

- สภาพพื้นที่อยู่ในพื้นที่ลุ่มน้ำป่าสัก ซึ่งเป็นพื้นที่ลุ่มน้ำขนาดใหญ่เหมาะสมแก่การเกษตรกรรม
- พื้นที่ส่วนใหญ่ของตำบลทรัพยากรป่าไม้รวมถึงป่าชุมชน อันจะส่งผลดีต่อสิ่งแวดล้อม และระบบนิเวศน์โดยรวมของพื้นที่

จุดอ่อน

- ทรัพยากรดินส่วนใหญ่เป็นดินชั้น ไม่ควรนำมาทำการเกษตร ควรปล่อยไว้ให้เป็นป่าหรือปลูกไม้ใช้สอยโตเร็วในการทำการเกษตรกรรมที่เป็นพื้นที่ลาดชันจะเกิดการกร่อนของดินสูง ทำให้เกิดการชะล้างพังทลายของดินสูญเสียหน้าดินและธาตุอาหารพืช มีผลให้ความอุดมสมบูรณ์ของดินต่ำ ส่งผลกระทบต่อการเพาะปลูกพืช เกษตรต้องใช้เงินลงทุนสูงในการจัดการดินซึ่งไม่คุ้มค่ากับการลงทุน
- พื้นที่ทั้งหมดของตำบลอยู่นอกเขตชลประทาน อาจทำให้เกษตรกรไม่สามารถทำการเกษตรได้ตลอดทั้งปีเนื่องจากขาดแคลนแหล่งน้ำที่ใช้ในการทำการเกษตรนอกฤดูการเพาะปลูก
- เกษตรกรบางส่วนขาดองค์ความรู้ในการจัดการทรัพยากรดินและน้ำเพื่อให้อาจสามารถใช้ทรัพยากรได้อย่างคุ้มค่าและยั่งยืน ตัวอย่างเช่น การทำการเกษตรตลอดทั้งปี โดยมิได้พักดินหรือฟื้นฟูและปรับปรุงบำรุงดิน
- เกษตรกรส่วนใหญ่ใช้สารเคมีป้องกัน กำจัดศัตรูพืชและวัชพืชปริมาณมาก เป็นการเพิ่มต้นทุนการผลิต สารเคมีบางส่วนได้ตกค้างและสะสมอยู่ในดิน ตลอดจนได้ปนเปื้อนลงสู่แหล่งน้ำ เป็นอันตรายต่อสัตว์น้ำและผู้ใช้ น้ำ รวมถึงผู้บริโภคผลิตผลทางการเกษตร

โอกาส

- รัฐบาลได้กำหนดเกษตรอินทรีย์เป็นวาระแห่งชาติ ประกอบกับประชาชนมีความต้องการบริโภคอาหารที่ปลอดภัยจากสารพิษมากขึ้น ทำให้เกษตรกรได้ลดปริมาณการใช้สารเคมีลงและหันมาใช้ปุ๋ยอินทรีย์และการกำจัดศัตรูพืชโดยชีววิธีมากขึ้น
- เนื่องจากวิกฤตโลกร้อน ทำให้หน่วยงานของรัฐ มีนโยบายและมาตรการต่างๆ ในการอนุรักษ์ฟื้นฟูและส่งเสริม การจัดการทรัพยากรดิน น้ำและป่าไม้อย่างถูกต้องเหมาะสมและยั่งยืน เช่น การปลูกพืชคลุมดินและการปลูกต้นไม้ยืนต้น เป็นต้น
- รัฐบาลมีนโยบายการฟื้นฟูและการใช้ประโยชน์ที่ดินทั้งร้างและที่ดินว่างเปล่า เพื่อให้ใช้ทรัพยากรที่ดินให้เกิดประโยชน์มากที่สุด

อุปสรรค

- สภาพอากาศปัจจุบันมีความแปรปรวนจากผลกระทบของภาวะโลกร้อน ทำให้เกิดปัญหาภัยธรรมชาติอยู่บ่อยครั้ง รวมถึงการระบาดของโรคและแมลงที่ควบคุมได้ยาก
- การถือครองที่ดินของเกษตรกรลดลง เนื่องจากนโยบายที่ดิน กำหนดให้ที่ดินเป็นทรัพยากรที่มีค่า มีราคาและมีเจ้าของ เป็นแรงจูงใจให้เกษตรกรขายที่ดินแก่นายทุนซึ่งเป็นสาเหตุหลักทำให้การบริหารจัดการทรัพยากรอื่นๆ ทำได้ยาก โดยเฉพาะในพื้นที่ที่มีการใช้ที่ดินอย่างเข้มข้น เช่น เขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล

ด้านโครงสร้างพื้นฐาน

จุดแข็ง

- มีระบบสาธารณูปโภคอำนวยความสะดวกที่จำเป็น ทั้งระบบโครงข่ายคมนาคม ใกล้เคียงไฟฟ้าและน้ำประปา รวมถึงทางลำเลียงผลผลิตจากไร่นาสู่ตลาด ครอบคลุมทั้งตำบล
- มีหน่วยงานดูแลและบริการด้านการศึกษาและสาธารณสุข ครอบคลุมทั้งตำบล
- มีองค์กรส่วนท้องถิ่นรับผิดชอบในการพัฒนาและปรับปรุงระบบโครงสร้างพื้นฐานในพื้นที่ตำบล

จุดอ่อน

- ไม่มีตลาดกลางรับซื้อพืชผลทางการเกษตรในพื้นที่ ทำให้ต้องเสียต้นทุนในการขนส่งผลผลิตทางการเกษตรไปขายในพื้นที่อื่น

โอกาส

- รัฐบาลมีนโยบายกำหนดให้ประเทศไทยเป็นแหล่งผลิตอาหารของโลก (ครัวไทยสู่ครัวโลก) และสนับสนุนการดำเนินงานของท้องถิ่น ทำให้หน่วยงานของรัฐต้องดูแลและพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางการเกษตรให้สมบูรณ์ทั่วถึง โดยเฉพาะในพื้นที่ของตำบลซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของแหล่งผลิตพืชไร่เศรษฐกิจที่สำคัญ
- หน่วยงานองค์การบริหารส่วนตำบลและหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง ได้กำหนดแผนงานในการพัฒนาและปรับปรุงระบบโครงสร้างพื้นฐานทั้งหมดอย่างต่อเนื่อง

อุปสรรค

- เนื่องจากประเทศไทยเป็นประเทศกำลังพัฒนา การลงทุนสร้างและปรับปรุงระบบโครงสร้างพื้นฐานให้สมบูรณ์ทั่วถึงมากยิ่งขึ้น จำเป็นต้องใช้เวลาและมีข้อจำกัดด้านงบประมาณ
- โครงการขนาดใหญ่ต้องใช้งบประมาณสูง องค์การบริหารส่วนตำบลไม่สามารถดำเนินการเองได้

ด้านเศรษฐกิจ

จุดแข็ง

- ตามข้อมูลเกณฑ์ความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) ประชากรในตำบลลำพญากลาง มีรายได้เฉลี่ยไม่ต่ำกว่า 63,937.64 บาทต่อปีต่อคนร้อยละ 99.99 ของประชากรทั้งหมด
- มีทุ่งนาตามวันซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีประชาชนเข้ามาท่องเที่ยวกันมาก
- มีการรวมกลุ่มของเกษตรกร ได้แก่ กลุ่มกระถางปูนปั้น กลุ่มทอผ้าบ้านหนองโป่ง กลุ่มบ้านสวนชวนชม กลุ่มหัตถกรรมทองเหลือง กลุ่มอาชีพเสริมทำรากไม้บ้านหนองเอียวโน
- เกษตรกรส่วนใหญ่ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์และมันสำปะหลัง เกษตรกรที่สำรวจส่วนใหญ่จึงไม่ต้องการเปลี่ยนชนิดพืชเดิมเป็นพืชอุตสาหกรรมเพราะเห็นว่าที่ดินไม่สามารถปลูกพืชอื่นได้ พืชเดิมที่ปลูกมีตลาดรองรับ ไม่ต้องใช้เงินทุนมาก ปลูกและดูแลรักษาง่าย เป็นต้น
- เกษตรกรที่สำรวจส่วนใหญ่สนใจรับเทคโนโลยีใหม่และทราบวิธีการเพิ่มผลผลิตทางการเกษตร ได้แก่ ปลูกพืชปุ๋ยสด เช่น พืชตระกูลถั่ว โสนอัฟริกัน ปอเทือง แล้วไถกลบ เปลี่ยนพันธุ์ใหม่ และใส่ปุ๋ยเคมี ปุ๋ยอินทรีย์ ปุ๋ยชีวภาพและวัสดุเพื่อปรับปรุงบำรุงดิน ตามลำดับ

จุดอ่อน

- การประกอบอาชีพเกษตรกรอาศัยน้ำฝนเป็นหลัก
- ขาดอำนาจต่อรองในการจำหน่ายผลผลิตเพราะ การรวมกลุ่มอาชีพยังมีน้อยและบางกลุ่มยังไม่เข้มแข็ง ทำให้ถูกผู้รับซื้อเอาเปรียบ โดยกดราคาผลผลิตให้ต่ำ
- เกษตรกรขาดความรู้ในด้านการจัดการเงินเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด ทำให้เกิดหนี้สินนอกระบบและในระบบ

โอกาส

- นโยบายรัฐบาลเอื้ออำนาจต่อการพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก มุ่งเน้นเศรษฐกิจพอเพียงซึ่งเกษตรกรที่สำรวจทั้งหมดให้ความสนใจในการทำการเกษตรแบบพอเพียงและสนใจที่จะทำเกษตรอินทรีย์ ต้องการทำแบบใช้สารเคมีระดับปลอดภัย และไม่ใช้สารเคมี
- นโยบายของรัฐบาลส่งเสริมการผลิตอาหารปลอดภัย
- ประเทศไทยจะเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ACE) ในปี 2558 เป็นโอกาสในการขยายตลาดการส่งออกสินค้าเกษตรโดยไม่มีกำแพงภาษี ตลอดจน โอกาสในการแลกเปลี่ยนเทคโนโลยีในการผลิตสินค้าเกษตรระหว่างประเทศสมาชิก

อุปสรรค

- ราคาผลผลิตต่ำ
- ต้นทุนการผลิตสูงขึ้นเนื่องจากปัจจัยการผลิตมีราคาสูง เช่น ค่าปุ๋ย ค่าสารเคมี พันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ ค่าจ้างแรงงาน ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง ปุ๋ยเคมีและสารเคมีเนื่องจากต้องนำเข้าจากต่างประเทศ
- การที่ประเทศไทยจะเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ACE) ในปี 2558 หากไม่มีการพัฒนาคุณภาพสินค้าเกษตรหรือแปรรูปผลิตภัณฑ์โดยนำเทคโนโลยีการผลิตเข้ามาใช้เพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้า ก็จะไม่สามารถแข่งขันกับประเทศสมาชิกซึ่งมีต้นทุนในการผลิตต่ำกว่าประเทศไทย เช่น ประเทศจีน กัมพูชา และเวียดนาม เป็นต้น

ด้านสังคม

จุดแข็ง

- ผู้สูงอายุ ผู้พิการ และผู้ด้อยโอกาส ได้รับการดูแล โดยมีโครงการจัดสวัสดิการสังคมสงเคราะห์แก่ผู้ยากไร้ เพื่อการยังชีพ
- ส่งเสริมประเพณีท้องถิ่น โดยจัดงานประเพณีต่างๆ เพื่อสืบทอดวัฒนธรรมและประเพณีอันดีงามของท้องถิ่น รวมทั้งทำนุบำรุงศาสนาและส่งเสริมกิจกรรมทางศาสนาให้ดำรงไว้ ซึ่งศิลปะและวัฒนธรรมอันดีงามของท้องถิ่น
- มีโรงงานอุตสาหกรรมประเภท 3 ตั้งอยู่ในตำบลทั้งสิ้น 9 โรง จำแนกได้ดังนี้ โรงงานอุตสาหกรรม ศูนย์รับน้ำมันดิบ 6 แห่ง โรงหล่อผลิตภัณฑ์ทองเหลือง 1 แห่ง โรงทำอาหารผสมหรืออาหารสำเร็จรูปสัตว์ 1 แห่ง โรงผลิตไวน์ จากผลไม้ 1 แห่ง ซึ่งสามารถรองรับแรงงานได้จำนวนหนึ่ง

จุดอ่อน

- ประชากรรวมทั้งเกษตรกรมีหนี้สิน มีค่าครองชีพสูงและขาดวินัยในการใช้จ่าย ทำให้มีหนี้สินทั้งในระบบและนอกระบบอย่างต่อเนื่อง
- ประชากรส่วนใหญ่จบการศึกษาภาคบังคับ ทำให้มีความคิดในการแข่งขัน เพื่อประกอบอาชีพน้อยขาดความคิดริเริ่มไม่กล้าลงทุน
- มีปัญหาเรื่องยาเสพติด

โอกาส

- รัฐบาลให้ความสำคัญกับการดำเนินการแก้ไขปัญหาคาความยากจนภาคประชาชนและส่งเสริมอาชีพ
- รัฐบาลให้ความสำคัญกับการดำเนินการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด การจัดระเบียบสังคม และการทุจริตคอร์รัปชัน

อุปสรรค

- การแปรเปลี่ยนความเจริญจากภาคเกษตรกรรมไปสู่ภาคอุตสาหกรรม ตลอดจนการพัฒนาการศึกษา ซึ่งเน้นภาคธุรกิจภาคอุตสาหกรรมมากกว่าเกษตรกรรม ทำให้สภาพสังคมเปลี่ยนไปและมีปัญหาอื่นๆ ตามมา เช่น ปัญหาการว่างงาน ปัญหาแพร่ระบาดของเสพติด เป็นต้น
- ปัญหาวิกฤตเศรษฐกิจของโลก ทำให้เกิดภาวะถดถอย เกิดการชะลอตัวทางเศรษฐกิจ และภัยพิบัติทางธรรมชาติทำให้เกิดปัญหาเรื่องรายได้

บทที่ 6

เขตการใช้ที่ดิน

6.1 การกำหนดเขตการใช้ที่ดิน

ผลจากการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลทรัพยากรธรรมชาติ อันได้แก่ ทรัพยากรดิน ทรัพยากรน้ำ ทรัพยากรป่าไม้สภาพการใช้ที่ดิน สภาพพื้นที่ ลักษณะภูมิอากาศ ตลอดจนความเหมาะสมของที่ดิน ด้านกายภาพ สภาพทางเศรษฐกิจสังคม ประกอบกับมาตรการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติมาพิจารณาร่วมกับนโยบาย ยุทธศาสตร์ของจังหวัดและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการเกษตร สามารถนำมาสังเคราะห์กำหนดเป็นเขตการใช้ที่ดิน ตำบลลำพญากลาง อำเภอมวกเหล็ก จังหวัดสระบุรี ตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้เกิดการใช้ที่ดินอย่างเหมาะสมและยั่งยืน ได้ดังนี้

1. เขตพื้นที่ป่าไม้

มีเนื้อที่ 28,072 ไร่หรือร้อยละ 21.89 ของพื้นที่ตำบล ประเภทป่าไม้ประกอบด้วย ป่าสมบูรณ์ ป่าเสื่อมโทรม และป่าละเมาะ ซึ่งเป็นเขตป่าไม้ตามกฎหมาย สามารถแบ่งย่อย ได้แก่ เขตพื้นที่ป่าอนุรักษ์ โดยมีรายละเอียดดังนี้

เขตพื้นที่ป่าอนุรักษ์

มีเนื้อที่ 28,072 ไร่หรือร้อยละ 21.89 ของพื้นที่ตำบล เป็นเขตที่สำคัญต่อระบบนิเวศป่าไม้มากที่สุด และเป็นแหล่งต้นน้ำที่สำคัญ สามารถแบ่งออกเป็น 2 เขตย่อยดังนี้

1.1 เขตพื้นที่ คุ้มครองสภาพป่า (หน่วยแผนที่ 111)

มีเนื้อที่ 27,824 ไร่หรือร้อยละ 21.70 ของพื้นที่ตำบล เป็นพื้นที่ป่าเพื่อการอนุรักษ์ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ และชั้นคุณภาพลุ่มน้ำชั้นที่ 1 และ 2 ซึ่งมีสภาพป่าไม้เป็นป่าสมบูรณ์ เป็นเขตที่กำหนดไว้เพื่อการอนุรักษ์ ซึ่งจำเป็นต้องมีมาตรการด้านการอนุรักษ์ที่เข้มงวด ซึ่งการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินในเขตนี้จะส่งผลกระทบต่อความเสื่อมโทรมของที่ดินอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะการสูญเสียหน้าดินจากการชะล้างพังทลายที่รุนแรง ซึ่งส่งผลกระทบต่อปริมาณตะกอนและคุณภาพของน้ำในพื้นที่ท้ายน้ำ

ข้อเสนอแนะ ในมาตรการใช้ประโยชน์ที่ดินในเขตป่าเพื่อการอนุรักษ์ ร่วมกับพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ 2504 และมาตรการการใช้ที่ดินในเขตลุ่มน้ำชั้นที่ 1 และ 2 เพื่อเป็นแนวทางการใช้ประโยชน์ที่ดินอย่างเคร่งครัด และควรสร้างจิตสำนึกให้แก่ชุมชนในพื้นที่ตำบลให้เห็นถึงคุณค่าของป่า ซึ่งเป็นพื้นที่ต้นน้ำมีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตของคนในชุมชนและยังช่วยป้องกันปัญหามลพิษธรรมชาติ น้ำป่า ดินถล่ม ได้อีกด้วย

1.2 เขตพื้นที่ฟื้นฟูทรัพยากร (หน่วยแผนที่ 113)

มีเนื้อที่ 248 ไร่หรือร้อยละ 0.19 ของพื้นที่ตำบล เป็นพื้นที่ป่าไม้เพื่อการอนุรักษ์ แต่มีการเข้าบุกรุกเพื่อทำการเกษตร โดยสภาพพื้นที่ที่ไม่เหมาะสมสำหรับทำการเกษตร คือมีความลาดชันสูง เป็นดินต้นมีหิน

ข้อเสนอแนะ หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องจะต้องใช้มาตรการในการจัดการป่าไม้ตามมติคณะรัฐมนตรี เรื่องมาตรการและแนวทางแก้ไขปัญหาที่ดินในเขตพื้นที่ป่าไม้เพื่อการอนุรักษ์ และจะต้องเร่งดำเนินการปลูกป่าไม้ทดแทนให้ครอบคลุมทั้งพื้นที่ และยังคงมีมาตรการอนุรักษ์ดินและน้ำร่วมด้วยคือ ต้องมีการปลูกแฝก เพื่อป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน ทำบ่อดักตะกอน คูรับน้ำรอบเขา

2. เขตพื้นที่การเกษตร

มีเนื้อที่ 74,656 ไร่หรือร้อยละ 58.24 ของพื้นที่ตำบล เป็นพื้นที่ทำการเกษตร นอกเขตป่าสงวนแห่งชาติหรือพื้นที่ที่ได้ดำเนินการปฏิรูปที่ดินแล้ว กำหนดขึ้นเพื่อเป็นเขตพัฒนาการผลิตทางการเกษตรเป็นหลักสามารถแบ่งเป็นเขตต่างๆ ได้ดังนี้

เขตพื้นที่เกษตรก้าวหน้า

มีเนื้อที่ 43,153 ไร่หรือร้อยละ 33.67 ของพื้นที่ตำบล เป็นเขตพื้นที่ทำการเกษตร โดยอาศัยน้ำฝน ที่ดินมีศักยภาพในการผลิตค่อนข้างสูง แต่อาจมีข้อจำกัดการใช้ประโยชน์บ้าง ซึ่ง สามารถแก้ไขได้ง่าย เช่น ดินขาดความอุดมสมบูรณ์หรือปฏิกิริยาดินไม่เหมาะสมเป็นต้น ลักษณะดินที่พบในที่ลุ่มส่วนใหญ่เป็นดินลิกถึงลิกมาก มีการระบายน้ำค่อนข้างเร็ว มีการใช้ประโยชน์ที่ดินในการทำนาปลูกข้าว ส่วนบริเวณที่เป็นที่ดินมีสภาพพื้นที่ราบเรียบ ลักษณะดินที่พบส่วนใหญ่เป็นดินลิกถึงลิกมาก มีการระบายน้ำปานกลางถึงดี การใช้ประโยชน์ที่ดินส่วนใหญ่ใช้ทำนา สามารถแบ่งเป็นเขตย่อยตามประเภทและความเหมาะสมของการใช้ที่ดินดังนี้

2.1 เขตพื้นที่ปลูกพืชไร่ที่มีศักยภาพ (หน่วยแผนที่ 222)

มีเนื้อที่ 40,078 ไร่หรือร้อยละ 31.26 ของพื้นที่ตำบล สภาพพื้นที่ค่อนข้างราบเรียบถึงลูกคลื่นลอนลาด ลักษณะดินที่พบเป็นดินที่มีการระบายน้ำดี ความเหมาะสมสูง เป็นเขตเกษตรกรรมที่เหมาะสมสำหรับการปลูกพืชไร่โดยอาศัยน้ำฝน พืชที่เหมาะสมคือ พืชพลังงาน เช่น อ้อยโรงงาน, มันสำปะหลัง, ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์, และถั่วเมล็ดแห้งต่างๆ

ข้อเสนอแนะ ในการผลิตควรมีการปรับปรุงดินด้วยเทคโนโลยีชีวภาพเพื่อลดและทดแทนการใช้ปุ๋ยและสารเคมี เช่น การใช้ปุ๋ยพืชสด โดยการปลูกปอเทือง ถั่วพรางและไถกลบ เมื่อพืชออกดอกเป็นปุ๋ยพืชสดและใช้ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยคอก น้ำหมักชีวภาพ ในการปรับปรุงบำรุงดินและพืชที่ปลูก เช่น การไถพรวน ขวางทางลาดชัน การใช้แถบหญ้าแฝกเพื่อเก็บตะกอนดินและน้ำในพื้นที่ที่

มีความลาดชัน เป็นต้น ทั้งนี้ในการผลิตเพื่ออุตสาหกรรม การใช้ปุ๋ยเคมีควบคู่กับปุ๋ยอินทรีย์ยังคงเป็นทางเลือกที่เหมาะสมเพื่อให้ได้ผลผลิตสูงสุดตามกำลังผลิตของที่ดิน

2.2 เขตพื้นที่ปลูกไม้ยืนต้นที่มีศักยภาพ (หน่วยแผนที่ 223)

มีเนื้อที่ 269 ไร่หรือร้อยละ 0.21 ของพื้นที่ตำบล เป็นพื้นที่ค่อนข้างราบเรียบถึงลูกคลื่นลอนลาด ดินมีความเหมาะสมสูง สำหรับปลูกไม้ยืนต้นโดยอาศัยน้ำฝน

ข้อเสนอแนะ เขตปลูกไม้ยืนต้นนี้ ส่วนใหญ่เกษตรกรไม่ได้ปลูกเพื่อมุ่งเน้นผลประโยชน์มากนัก เนื่องจากอาจปลูกเพื่อเป็นแนวกันลม (Wind Break) หรือเป็นไม้ใช้สอยในครัวเรือน ส่วนน้อยที่ผลิตเพื่อการค้า ได้แก่ ยูคา ดังนั้นจึงควรมีมาตรการเพื่อป้องกันการเป็นแหล่งสะสมของโรคแมลง และควรมีการจัดการดินและปุ๋ยให้เหมาะสมกับพืชแต่ละชนิด

2.3 เขตพื้นที่ปลูกไม้ผลที่มีศักยภาพ (หน่วยแผนที่ 224)

มีเนื้อที่ 1,653 ไร่หรือร้อยละ 1.30 ของพื้นที่ตำบล เป็นพื้นที่ค่อนข้างราบเรียบ มีความเหมาะสมของดินและภูมิอากาศในการปลูกไม้ผล

ข้อเสนอแนะ ผลผลิตทางการเกษตรพวกไม้ผล เสียหายง่ายไม่สามารถเก็บไว้ได้นาน จำเป็นต้องรีบจำหน่าย ดังนั้นในการผลิตเกษตรกรจำเป็นต้องคำนึงถึงเรื่องการตลาดและความต้องการของผู้บริโภค เขตการผลิตนี้ควรอยู่ใกล้กับชุมชนหรือที่โรงงานแปรรูป นอกจากนี้เกษตรกรควรผลิตพืชแบบผสมผสาน โดยปลูกพืชหลายชนิด เพื่อลดความเสียหายในเรื่องของราคาและความแปรปรวนของภูมิอากาศ

2.4 เขตพื้นที่ทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์ (หน่วยแผนที่ 227)

มีเนื้อที่ 1,153 ไร่หรือร้อยละ 0.90 ของพื้นที่ตำบล

ข้อเสนอแนะ เป็นเขตพื้นที่ที่มีข้อจำกัดเป็นอุปสรรคต่อการปลูกพืชรุนแรง เป็นดินตื้นมากหรือมีก้อนกรวดหรือลูกรังบริเวณหน้าดินมาก ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ ขาดแคลนน้ำและเกิดการชะล้างพังทลาย

เขตเร่งรัดพัฒนาการเกษตร

มีเนื้อที่ 31,503 ไร่หรือร้อยละ 24.57 ของพื้นที่ตำบล เป็นเขตพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์ของดินต่ำและมีข้อจำกัดสำหรับการทำการเกษตร

2.5 เขตพื้นที่ปลูกพืชไร่ (หน่วยแผนที่ 232)

มีเนื้อที่ 29,746 ไร่หรือร้อยละ 23.20 ของพื้นที่ตำบล เป็นเขตพื้นที่ลูกคลื่นลอนลาดเล็กน้อยถึงพื้นที่ลาดชันเชิงซ้อน ไม่มีระบบชลประทาน ดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ

ข้อเสนอแนะ เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่อยู่นอกเขตชลประทานทำให้ขาดน้ำในฤดูแล้ง อีกทั้งยังมีข้อจำกัดรุนแรง เป็นดินตื้นถึงชั้นหินพื้นเกิดการชะล้างพังทลายและสูญเสียหน้าดิน

ค่อนข้างมาก การปลูกพืชไร่ควรเลือกบริเวณที่มีหน้าดินหนา จัดระบบการปลูกพืชหมุนเวียนและปรับปรุงดินด้วยปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอกหรือไถกลบพืชปุ๋ยสด เช่น ถั่วพรีและปอเทือง เป็นต้น นอกจากนี้ควรปลูกพืชตามแนวระดับร่วมกับการปลูกหญ้าแฝก เพื่อลดการชะล้างพังทลายของดินลงสู่พื้นที่ต่ำ

2.6 เขตพื้นที่ปลูกไม้ยืนต้น (หน่วยแผนที่ 233)

มีเนื้อที่ 496 ไร่หรือร้อยละ 0.39 ของพื้นที่ตำบล เป็นเขตพื้นที่ปลูกกลั่นลอนลาดเล็กน้อยถึงพื้นที่ลาดชันเชิงซ้อน ไม่มีระบบชลประทาน ดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ

ข้อเสนอแนะ เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่อยู่นอกเขตชลประทานทำให้ขาดน้ำในฤดูแล้ง อีกทั้งยังมีข้อจำกัดรุนแรง เป็นดินต้นถึงชั้นหินพื้นเกิดการชะล้างพังทลายและสูญเสียหน้าดินค่อนข้างมาก การปลูกไม้ยืนต้นควรเลือกบริเวณที่มีหน้าดินหนา และการจัดการเฉพาะหลุมปลูกโดยปรับปรุงดินด้วยปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอกหรือไถกลบพืชปุ๋ยสด เช่น ถั่วพรีและปอเทือง เป็นต้น นอกจากนี้ควรปลูกพืชตามแนวระดับร่วมกับการปลูกหญ้าแฝก เพื่อลดการชะล้างพังทลายของดินลงสู่พื้นที่ต่ำ

2.7 เขตพื้นที่ปลูกไม้ผล (หน่วยแผนที่ 234)

มีเนื้อที่ 1,261 ไร่หรือร้อยละ 0.98 ของพื้นที่ตำบล เป็นเขตพื้นที่ปลูกกลั่นลอนลาดเล็กน้อยถึงพื้นที่ลาดชันเชิงซ้อน ไม่มีระบบชลประทาน ดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ

ข้อเสนอแนะ เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่อยู่นอกเขตชลประทานทำให้ขาดน้ำในฤดูแล้ง อีกทั้งยังมีข้อจำกัดรุนแรง เป็นดินต้นถึงชั้นหินพื้นเกิดการชะล้างพังทลายและสูญเสียหน้าดินค่อนข้างมาก การปลูกไม้ผลควรเลือกบริเวณที่มีหน้าดินหนา และการจัดการเฉพาะหลุมปลูกโดยปรับปรุงดินด้วยปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอกหรือไถกลบพืชปุ๋ยสด เช่น ถั่วพรีและปอเทือง เป็นต้น นอกจากนี้ควรปลูกพืชตามแนวระดับร่วมกับการปลูกหญ้าแฝก เพื่อลดการชะล้างพังทลายของดินลงสู่พื้นที่ต่ำ ควรจัดระบบการให้น้ำในแปลงปลูกและพัฒนาแหล่งน้ำไว้ใช้ในพื้นที่

3. เขตพื้นที่เลี้ยงสัตว์

มีเนื้อที่ 566 ไร่หรือร้อยละ 0.44 ของพื้นที่ตำบล

3.1 เขตพื้นที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำและสัตว์ปีก (หน่วยแผนที่ 240)

มีเนื้อที่ 285 ไร่หรือร้อยละ 0.22 ของพื้นที่ตำบล

ข้อเสนอแนะ ควรมีระบบการจัดการด้านสิ่งแวดล้อม อาทิ การนำมูลสัตว์มาทำก๊าซชีวภาพ มีระบบถ่ายเทอากาศที่ถูกต้องลักษณะไม่ส่งกลิ่นรบกวนชุมชน ควรมีระบบบำบัดน้ำเสียก่อนปล่อยลงสู่แหล่งน้ำ การเลี้ยงสัตว์น้ำ ควรมีระบบการจัดการด้านสิ่งแวดล้อม อาทิ การบำบัดของเสียจากระบบการเลี้ยงสัตว์น้ำ และมีสุขลักษณะที่ถูกต้องในการจัดการฟาร์ม

3.2 เขตพื้นที่โรงเรียนเลี้ยงสัตว์ (หน่วยแผนที่ 241)

มีเนื้อที่ 281 ไร่หรือร้อยละ 0.22 ของพื้นที่ตำบล

ข้อเสนอแนะ ควรมีระบบการจัดการด้านสิ่งแวดล้อม อาทิ การนำมูลสัตว์มาทำก๊าซชีวภาพ มีระบบถ่ายเทอากาศที่ถูกสุขลักษณะไม่ส่งกลิ่นรบกวนชุมชน ควรมีระบบบำบัดน้ำเสียก่อนปล่อยลงสู่แหล่งน้ำ การเลี้ยงสัตว์น้ำ ควรมีระบบการจัดการด้านสิ่งแวดล้อม อาทิ การบำบัดของเสียจากระบบการเลี้ยงสัตว์น้ำ และมีสุขลักษณะที่ถูกต้องในการจัดการฟาร์ม

4 .เขตพื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง

มีเนื้อที่ 3,318 ไร่หรือร้อยละ 2.59 ของพื้นที่ตำบล

4.1 เขตพื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง (หน่วยแผนที่ 300)

มีเนื้อที่ 2,850 ไร่หรือร้อยละ 2.22 ของพื้นที่ตำบล

ข้อเสนอแนะ องค์การบริหารส่วนท้องถิ่นควรที่จะศึกษาถึงปัญหาและความต้องการของพื้นที่ โดยยึดหลักวิชาการผนวกกับศักยภาพของพื้นที่และชุมชน ประกอบกับข้อมูลของหน่วยงานต่างๆ เพื่อกำหนดทิศทางพัฒนาและการขยายตัวของชุมชนให้สอดคล้องกับทรัพยากรต่างๆ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับชุมชนอย่างยั่งยืน

4.2 เขตพื้นที่สถานที่ราชการ (หน่วยแผนที่ 301)

มีเนื้อที่ 468 ไร่หรือร้อยละ 0.37 ของพื้นที่ตำบล

5 .เขตพื้นที่แหล่งน้ำ (หน่วยแผนที่ 400)

มีเนื้อที่ 714 ไร่หรือร้อยละ 0.56 ของพื้นที่ตำบล เป็นพื้นที่แหล่งน้ำ เช่น ห้วยหนอง คลอง บึง ตามธรรมชาติ รวมถึงแหล่งน้ำที่มนุษย์สร้างขึ้น เช่น คลองชลประทาน อ่างเก็บน้ำ ฝายกั้นน้ำในไร่นา เป็นต้น

ข้อเสนอแนะ ควรมีมาตรการในการดูแลแหล่งน้ำในพื้นที่ให้เกิดประโยชน์แก่ชุมชน โดยมีการขุดลอกและซ่อมบำรุง เพื่อให้แหล่งน้ำที่มีสามารถช่วยเก็บกักน้ำไว้เพื่อการเกษตร การประมงและเพื่อการพักผ่อนของคนในชุมชน ตลอดจนทางน้ำทำหน้าที่ช่วยระบายน้ำในช่วงหน้าฝนได้

6 . เขตพื้นที่เขตคงสภาพป่าไม้นอกเขตป่าไม้ตามกฎหมาย (หน่วยแผนที่ 600)

มีเนื้อที่ 20,552 ไร่หรือร้อยละ 16.03 ของพื้นที่ตำบล

ข้อเสนอแนะ เป็นเขตพื้นที่นอกเขตป่าไม้ตามกฎหมาย แต่มีสภาพเป็นป่าผลัดใบ ไม้ละเมาะ ไม้ยืนต้น หรือ ไม้โตเร็ว ซึ่งควรคงสภาพพื้นที่ดังกล่าวไว้เพื่อความสะดวกของระบบนิเวศ ในชุมชน

7. เขตพื้นที่เบ็ดเตล็ด (หน่วยแผนที่ 800)

มีเนื้อที่ 323 ไร่หรือร้อยละ 0.25 ของพื้นที่ตำบล ของพื้นที่ตำบล เป็นพื้นที่ที่มี ศักยภาพในการใช้ประโยชน์ หรือบริเวณที่ไม่เป็นดินตามธรรมชาติ ได้แก่พื้นที่ที่มีศักยภาพในการ ใช้ประโยชน์ หรือบริเวณที่ไม่เป็นดินตามธรรมชาติได้แก่ พื้นที่ตัดแปลงจำพวก บ่อดิน , บ่อทราย และพื้นที่ถม

ข้อเสนอแนะ หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องได้แก่ ผังเมือง, ชลประทาน, องค์การบริหารส่วนตำบล, พัฒนาชุมชน และกรมพัฒนาที่ดิน เป็นต้น ควรกำหนดทิศทางร่วมกัน เพื่อให้ การขยายตัวของชุมชนและการใช้พื้นที่เกษตรกรรมสอดคล้องกับทรัพยากรในพื้นที่ เพื่อให้เกิด ประโยชน์สูงสุดกับชุมชนอย่างยั่งยืน

ตารางที่ 6-1 เขตการใช้ที่ดินตำบลลำพญากลาง อำเภอมวกเหล็ก จังหวัดสระบุรี

เขตการใช้ที่ดิน	เนื้อที่	
	ไร่	ร้อยละ
1. เขตพื้นที่ป่าไม้	28,072	21.89
เขตพื้นที่ป่าอนุรักษ์	28,072	21.89
- เขตพื้นที่คุ้มครองสภาพป่า (หน่วยแผนที่ 111)	27,824	21.70
- เขตพื้นที่ฟื้นฟูทรัพยากร (หน่วยแผนที่ 113)	248	0.19
2. เขตพื้นที่การเกษตร	74,656	58.24
เขตพื้นที่เกษตรกรรม	43,153	33.67
- เขตพื้นที่ปลูกพืชไร่ที่มีศักยภาพ (หน่วยแผนที่ 222)	40,078	31.26
- เขตพื้นที่ปลูกไม้ยืนต้นที่มีศักยภาพ (หน่วยแผนที่ 223)	269	0.21
- เขตพื้นที่ปลูกไม้ผลที่มีศักยภาพ (หน่วยแผนที่ 224)	1,653	1.30
- เขตพื้นที่ทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์ (หน่วยแผนที่ 227)	1,153	0.90
เขตเร่งรัดพัฒนาการเกษตร	31,503	24.57
- เขตพื้นที่ปลูกพืชไร่ (หน่วยแผนที่ 232)	29,746	23.20
- เขตพื้นที่ปลูกไม้ยืนต้น (หน่วยแผนที่ 233)	496	0.39
- เขตพื้นที่ปลูกไม้ผล (หน่วยแผนที่ 234)	1,261	0.98
3. เขตเพาะเลี้ยงสัตว์	566	0.44
- เขตเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำและสัตว์ปีก (หน่วยแผนที่ 240)	285	0.22
- เขตพื้นที่โรงเรือนเลี้ยงสัตว์ (หน่วยแผนที่ 241)	281	0.22
4. เขตพื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง	3,318	2.59
- เขตพื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง (หน่วยแผนที่ 300)	2,850	2.22
- เขตพื้นที่สถานที่ราชการ (หน่วยแผนที่ 301)	468	0.37
5. เขตพื้นที่แหล่งน้ำ (หน่วยแผนที่ 400)	714	0.56
6. เขตพื้นที่เขตคงสภาพป่าไม้นอกเขตป่าไม้ตามกฎหมาย (หน่วยแผนที่ 600)	20,552	16.03
7. เขตพื้นที่เบ็ดเตล็ด (หน่วยแผนที่ 800)	323	0.25
รวม	128,201	100.00

6.2 แผนการพัฒนาที่ดินเพื่อเพิ่มศักยภาพการผลิตด้านการเกษตร

การที่จะให้เขตการใช้ที่ดินระดับตำบลที่กำหนดบรรลุเป้าหมายจำเป็นต้องมีแนวทางการบริหารจัดการทรัพยากรด้านต่างๆ ทั้งด้านการพัฒนาการเกษตรทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างมีประสิทธิภาพ

สำหรับด้านการพัฒนาด้านการเกษตร มีจุดมุ่งหมายสำคัญเพื่อเพิ่มผลผลิตทางการเกษตร พร้อมทั้งมีการจัดการที่ดินและสิ่งแวดล้อมให้สามารถใช้ที่ดินได้อย่างยั่งยืนถาวร ทั้งนี้ในด้านของงานพัฒนาที่ดินควรที่จะต้องดำเนินการพัฒนาในเขตพื้นที่การเกษตรตามศักยภาพของเขตการใช้ที่ดินที่กำหนด โดยในเขตพื้นที่พัฒนาเกษตรกรรม หน่วยงานของรัฐต้องดูแลด้านโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็น เช่น ระบบชลประทานและระบบระบายน้ำ ระบบการขนส่งและลำเลียงผลผลิต รวมถึงการจัดรูปที่ดินให้มีความสัมพันธ์กันอันจะส่งผลต่อผลผลิตที่ได้ทั้งคุณภาพและปริมาณเพิ่มขึ้น ทั้งนี้จะต้องคำนึงถึงการลดต้นทุนการผลิตและสิ่งแวดล้อม ดังนั้นการดำเนินการส่งเสริมการลดใช้ปุ๋ยเคมีและสารเคมีทางการเกษตร โดยการใช้เทคโนโลยีชีวภาพที่สามารถปรับเปลี่ยนเป็นเทคโนโลยีที่เหมาะสมหรือเทคโนโลยีชาวบ้านได้ เข้าร่วมในขั้นตอนผลิต อันจะส่งผลถึงคุณภาพของผลผลิตและคุณภาพชีวิตของสังคมโดยรวมได้

6.3 ข้อเสนอแนะการนำแผนการใช้ที่ดินไปสู่การจัดทำแผนปฏิบัติการพัฒนาที่ดิน

จากเขตการใช้ที่ดินที่กำหนดในการดำเนินการพัฒนาที่ดินเพื่อเพิ่มศักยภาพการผลิตของตำบล หน่วยปฏิบัติ การที่มีหน้าที่รับผิดชอบสามารถนำไปตรวจสอบและขยายผลจัดทำแผนปฏิบัติการพัฒนาการเกษตรหรือแผนปฏิบัติการพัฒนาที่ดินในระดับตำบล โดยจะต้องทำการสอบถามความคิดเห็นจัดทำประชาพิจารณ์ ทำความเข้าใจกับชุมชนหรือเกษตรกรที่เกี่ยวข้องถึงปัญหาและแนวทางในการจัดการในการไปแก้ปัญหาาร่วมกันเพื่อให้ทราบถึงความเป็นไปได้ ความพร้อมของเกษตรกรในการแก้ไขปัญหาต่างๆ ในพื้นที่ดังกล่าว ควรมีการเลือกพื้นที่นำร่องในการพัฒนาที่ดิน เพื่อแก้ปัญหาแต่ละปัญหาแล้วขยายผลความสำเร็จของงานในการพัฒนาที่ดินไปสู่พื้นที่ใกล้เคียงที่มีปัญหาในลักษณะเดียวกัน เพื่อให้การพัฒนาที่ดินเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรครอบคลุมพื้นที่พิเศษสูงถึงทั้งตำบลได้รวดเร็วยิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

กรมการปกครอง. 2553. รายงานสถิติจำนวนประชากรและบ้าน. <http://www.dopa.go.th/TH/service.pnp>

กรมการพัฒนาชุมชน. 2552. รายงานข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน จปฐ. ระดับตำบล ปี 2552-2554.

กระทรวงมหาดไทย. <http://www.cdd.go.th>

กรมชลประทาน. 2550. ข้อมูลขอบเขตชลประทานจังหวัดสระบุรี. กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.

กรมพัฒนาที่ดิน. 2548. รายงานการจัดการทรัพยากรดินเพื่อการปลูกพืชเศรษฐกิจหลักตามกลุ่มชุดดิน

เล่ม 1 ดินบนพื้นที่ราบต่ำ. กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.

กรมพัฒนาที่ดิน. 2548. รายงานการจัดการทรัพยากรดินเพื่อการปลูกพืชเศรษฐกิจตามหลักกลุ่มชุดดิน.

เล่ม 2 ดินบนพื้นที่ดอน. กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช. 2550. ข้อมูลป่าไม้ตามกฎหมาย. กระทรวงทรัพยากรแห่งชาติ และสิ่งแวดล้อม.

กรมอุตุนิยมวิทยา. 2554. สถิติภูมิอากาศ พ.ศ. 2535-2554. กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร.

กองแผนที่และการพิมพ์. 2544. ป่าไม้ถาวรตามมติคณะรัฐมนตรี. กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.

บัณฑิต ดันศิริ. 2535. แนวทางการวางแผนการใช้ที่ดิน. เอกสารวิชาการ ฉบับที่ 3. กองวางแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.

บัณฑิต ดันศิริ และคำรน ไทรพิภ. 2542. คู่มือการประเมินคุณภาพที่ดิน สำหรับพืชเศรษฐกิจ.

เอกสารวิชาการ ฉบับที่ 2/2535 : ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 3/2542. กองวางแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.

สำนักงานประมงจังหวัดสระบุรี. 2554. ข้อมูลสถิติประมงรายตำบลจังหวัดสระบุรี. ปี 2554. กรมประมง กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.

สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดสระบุรี. 2554. ข้อมูลสถิติการปศุสัตว์จังหวัดสระบุรี. กรมปศุสัตว์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.

สำนักสถิติแห่งชาติ. 2547. ระบบข้อมูลสถิติระดับท้องถิ่น. สำนักนายกรัฐมนตรี.

http://service.nso.go.th/stat_tab/index

สำนักงานอุทสาหกรรมจังหวัดสระบุรี. 2554. **ทำเนียบโรงงานอุทสาหกรรม จังหวัดสระบุรี ปี 2554.**

สำนักงานปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม.

สำนักนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน. 2553. **แผนที่การใช้ที่ดินประเทศไทย (เชิงตัวเลข) มาตรฐาน**

1: 25,000. กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.

สำนักสำรวจและวิจัยทรัพยากรดิน. 2553. **แผนที่กลุ่มชุดดินประเทศไทย (เชิงตัวเลข) มาตรฐาน**

1: 25,000. กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.

สำนักสำรวจดินและวางแผนการใช้ที่ดิน. 2548. **มหัศจรรย์พันธุ์ดิน. กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.**

องค์การบริหารส่วนตำบลลำพญากลาง. อำเภอมวกเหล็ก. จังหวัดสระบุรี. **แผนพัฒนาสามปี (พ.ศ. 2555-2557).**

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย.

FAO. 1992. **CROPWAT : A Computer Program for Irrigation Planning and Management**

Irrigation And Drainage. Paper 46. Rome Italy.

FAO. 1993. **Guidelines for Land-use Planning.** Rome Italy.

FAO. 2007. **Land evaluation. Land and water discussion paper 6.** Rome Italy.